

Grb i Zastava

Glasnik Hrvatskog grboslovnog i zastavoslovnog društva

Broj 8, Godina IV.

Zagreb, studeni 2010.

Bulletin of the Croatian Heraldic & Vexillologic Association

Number 8, Volume IV, Zagreb, November 2010

Željko Heimer

29. međunarodni kongres genealoških i heraldičkih znanosti, Stuttgart, 12. – 17. rujna 2010.

29th International Congress of Genealogic and Heraldic Sciences, Stuttgart, 12 – 17 September 2010

Kongres u Stuttgartu organizirali su njemačko istraživačko društvo za heraldiku i generalogiju *Pro Heraldica* i njemačko heraldičko društvo *Wappen-Herold* u pokroviteljstvu CIGH, Međunarodne akademije za genealogiju (AIG) i Međunarodne akademije za heraldiku (AIH), a kako je ljupko rekla glavna tajnica Kongresa **Petra Vetter** kada smo se zahvalili za izvrsnu organizaciju: „Zar ste očekivali išta manje?“ I zaista, Kongres je organiziran besprijeckorno, na visokoj razini i na opće zadovoljstvo sudionika, njih dvjestotinjak iz 26 zemalja, kojima je ovo bila prilika ne samo nešto čuti o novim istraživanjima u području nego i susresti se s kolegama iz cijelog svijeta.

Kako to ovakvim kongresima i dolikuje, ceremonija otvaranja održana je u svečanim prostorijama nekadašnjeg kraljevskog dvorca u središtu Stuttgarta, uz pozdravne govore visokih domaćih dužnosnika i Haydenovu glazbu. To je bila prilika za uvodno predavanje dr. **Rolfa Suttera**, dopredsjednika Kongresa nakon koje je slijedila glavna ceremonija otvorenja – predaja kongresne palice (*baton*) od organizatora prošlog kongresa u Quebecu 2008. predsjedniku Kongresa **Haraldu Heimbachu**, čime je Kongres i službeno otvoren.

Koktel dobrodošlice organiziran je u Gradskoj galeriji, gdje je govor gradonačelnika prekidan najvećim demonstracijama dotada održanim u gradu, koje doduše s Kongresom nemaju ništa, a odnose se na različite stavove gradske uprave i građana oko urbanističkih rješenja užeg gradskog centra. Na taj način Kongres je dospio u sve njemačke tiskane i elektroničke medije pa i šire. Galerija je specijalno za nas iz svoje zbirke grafike prikazala neke od najzanimljivijih heraldičkih knjiga koje čuva.

Tijekom Kongresa održana je opća skupština CIGH, na kojoj su između ostalog, u članstvo primljene dvije nama dobro poznate organizacije – *Makedonsko heraldičko združenje* i *Bugarsko heraldičko i veksilološko društvo*. Od srca im čestitamo i veselimo se daljnjoj suradnji.

Organiziran je bio i posjet tvrtki *Pro Heraldica*, vjerojatno najvećoj privatnoj instituciji koja se bavi heraldičkim i genealoškim istraživanjima, s 22 zaposlenika, a kojoj je temelje

udario poznati njemački stručnjak **O t t f r i e d**

(nastavak na str. 12)

*The Stuttgart Congress was organized by the German research society for Heraldry and Genealogy, Pro Heraldica, and the German heraldry society, Wappen-Herold, under the auspices of the CIGH, the International Genealogic Academy (AIG) and the International Heraldic Academy (AIH). As was charmingly commented by the Congress secretary **Petra Vetter** when we thanked her for the excellent organization: “Did you expect anything less?” And, indeed, the Congress was organized flawlessly, at a high level and to the pleasure of the participants, some 200 of them from 26 countries. For them this was an opportunity not only to hear about the new developments of research in the field but also to meet colleagues from across the world.*

*As is appropriate with such congresses, the opening ceremony was held in the ceremonial halls of the former royal castle in the centre of Stuttgart, with the welcoming speeches of high dignitaries and the music of Haydn. It was also opportunity for the introductory lecture by Dr. **Rolf Sutter**, the Congress vice-president, followed by the main event of the ceremony – the transfer of the Congress baton from the organizers of the previous Congress in Quebec 2008 to the Congress president **Harald Heimbach**. This act meant the Congress was officially opened.*

The welcoming cocktail-party was held in the City Gallery, where the mayor's speech was interrupted by the largest demonstrations held in the city to date. They had nothing to do with the Congress, but were about divergent opinions between the city administration and the public about urban development in the city centre. In this way the Congress

entered all the German printed and electronic media and even further. Especially for those attending the Congress, the Gallery presented four of the most important printed heraldic books in their collection.

The CIGH General Assembly was held in the evening, admitting to its membership two associations we know well – the Macedonian Heraldic Society and the Bulgarian Heraldic and Vexillological Society. We congratulate them wholeheartedly and we look forward to continuing cooperation with them.

(cont. on p. 12)

Hrvatsko grboslovno i zastavoslovno društvo osnovano je 2006. godine. HGZD je član
Croatian Heraldic & Vexillologic Association is established in 2006. HGZD is a member of

Fédération Internationale des Associations Vexillologiques

Confédération Internationale de Généalogie et d'Héraldique

Dragi čitatelju,

Unatoč recesiji HGZD ulaže mnoge napore da nastavi svoj rad i da stalno bude bolji. Sujelovali smo na heraldičkom kongresu u Stuttgartu u "jakom" sastavu o čemu pišem više u naslovnom članku. Nastavljamo s predavanjima za naše članove i prijatelje na redovitim mjesečnim Tribinama, proširujemo suradnju sa stranim heraldičkim i veksilološkim institucijama. Lijep je osjećaj kada se taj naš napor prepozna od strane državnih institucija, u obliku visokog državnog priznanja. Svima koji su mi u tom naporu pomogli iskreno se zahvaljujem jer bez njih to ne bi bilo moguće. Među njima ste naravno i vi, čitatelji *Grba i zastave*, bez čijeg zanimanja za ove teme cijeli trud ne bi imao mnogo smisla. Nadam se da ću u budućnosti imati još mnogo prilika da dokažem opravdanost ovog dragog mi priznanja.

Od ovog broja prihvatili smo ljubaznu ponudu g. Michaela Faula, urednika prestižnog britanskog *Flagmastera*, da nam lektorira engleske tekstove. Time ćemo zasigurno povećati užitak čitanja našim inozemnim kolegama, stoga smo mu izuzetno zahvalni.

Naši članovi pišu o novim i zanimljivim temama: Robert Grubiša iz Rijeke piše o zanimljivim uzusima uporabe zastava tijekom gradnje broda, Tomislav Šipek o novim zastavama svijeta - no one se čini se mijenjaju toliko brzo, da smo pred samo zaključenje broja jednostavno morali dodati još malo o tim novostima. Uvaženi kolega Emir O. Filipović iz Sarajeva pružit će nam pogled u impresije koje su nekadašnji putnici imali gledajući grb na tvrđavi u Jajcu, a pročitajte iz pera Hrvoja Kekeza i o novoj knjizi dr. Jareba, koja će se zasigurno naći kao nezaobilazan priručnik na našim policama. Još ponešto u ovom broju otkrijte i sami.

Veselit će nas da nam javite jeste li uživali čitajući GiZ. Vaš

Dear reader,

In spite of the recession, HGZD makes much effort to continue its work and we are striving to be ever better. We have been to the heraldic Congress in Stuttgart with a strong team of which you may read in my cover story. We are continuing with lectures for our members and friends on our regular monthly Tribunes and we are expanding our cooperation with foreign heraldic and vexillologic institutions. It is a nice feeling when this effort is recognized by state institutions in the form of a high state decoration. To all who helped me in the effort I am sincerely grateful, since without them it would simply not have been possible. Among them are, of course, you, the GiZ readers - without your interest in this topic the entire labour would not have much sense. I hope that in the future I shall have many more occasions to prove that the odour which I prize was justified.

Since this number of GiZ we have accepted the gracious offer by Mr. Michael Faul, editor of the prestigious British Flagmaster, to proofread our text in English. This shall surely increase the pleasure of reading to our foreign colleagues, so we are very grateful to him.

Our members write on new and exciting topics: Robert Grubiša from Rijeka writes on interesting habits on flag use during shipbuilding, Tomislav Šipek writes on the new flags of the world - although they apparently change so fast that we had to add a bit more on these items just before this number was closed. Our esteemed colleague from Sarajevo, Emir O. Filipović has provided us with impressions former travellers had, looking at the coat of arms on the Jajce fortress, and you may read Hrvoje Kekez's review of the new book by Dr. Jareb, which shall surely find a place in our bookshelves as an essential reference. You will see for yourself that there is still more in this issue.

We would like you to let us know if you enjoyed reading GiZ. Yours sincerely

Željko Heimer

S	A	D	R	Ž	A	J
C	O	N	T	E	N	T
29 ICGHS, Stuttgart 2010						
- Željko Heimer	1,	12			
Uvodnik Editorial	2				
Zastave u brodogradnji						
Flags in Shipbuilding						
- Robert Grubiša	3-4,	7			
Nove zastave						
New Flags						
- Tomislav Šipek	5-7				
Jareb »Hrvatski nacionalni simboli, Alfa i HIP, 2010.						
- Hrvoje Kekez	8-9				
Novi grbovi u Makedoniji						
New Arms in Macedonia						
- Jovan Jonovski	9-11				
Grbovi u Jajcu						
The Coats of Arms in Jajce						
- Emir O. Filipović	13-14				
2. festival umjetničkih zastavica						
2 nd Festival of Artistic Flags	15				
Nove zastave 2						
New Flags 2						
- Željko Heimer	16				
Skupština HGZD 2010						
HGZD General Assembly	17				
Predsjednik Josipović odlikovao Predsjednika HGZD						
President Josipović awards HGZD President	18				
Kronika HGZD						
HGZD Chronicles	20				

Grb i Zastava

Glasnik Hrvatskog grboslovnog i zastavoslovnog društva
Bulletin of the Croatian Heraldic & Vexillologic Association

IMPRESSUM

Grb i Zastava

Glasnik Hrvatskog grboslovnog i zastavoslovnog društva

Broj 8, Godina IV, Zagreb studeni 2010. ISSN 1846-3827

Urednik i engleski prijevod: **Željko Heimer**

Predsjedništvo HGZD:

Željko Heimer, predsjednik; **Nenad Labus**, potpredsjednik; **Matea Brstilo Rešetar**, tajnica; **Dubravka Peić Čaldarović**, **Jelena Borošak Marijanović**.

Lektura: **Eugenia Ehgartner** (hrvatski), **Michael Faul** (engleski)

Cijena broja 35 kn, za inozemstvo 7 €.

Godišnja pretplata (2 broja): 60 kn, za inozemstvo 12 €.

Za članove HGZD - besplatno.

Narudžbe na **Leykam international**, Ilica 42, HR-10000 Zagreb ili na info@leykam-international.hr

Izdavač:

Hrvatsko grboslovno i zastavoslovno društvo

Pazinska 50

HR-10110 Zagreb

E-mail: hgzd@hgzd.hr

Web: <http://www.hgzd.hr>

Žiro račun Zagrebačka banka 2360000-1101905988.

Devizni račun 2100316527.

OIB 21212575148

Naklada ovog broja: **300 komada**

Prilozi za "Grb i Zastavu" dobrodošli su. Članci, fotografije i ostalo mogu se dostaviti izdavaču na pisanom ili tiskanom obliku, u elektronskom obliku ili kao privici elektronskom poštom. Materijali se ne vraćaju.

Stavovi i mišljenja izneseni u glasilu su autorski, i ne predstavljaju stavove i mišljenja uredništva ni HGZD. Iako se HGZD trudi da su podaci izneseni u glasilu točni, Društvo ne garantira njihovu točnost i ne preuzima nikakvu materijalnu ni moralnu odgovornost za štetu koja bi zbog njih nastala.

Ovaj broj zaključen je 15. studenog 2010.

LEYKAM
international

Leykam international d.o.o.
za izdavačku djelatnost
Ilica 42
HR - 10000 Zagreb

HGZD zahvaljuje na svesrdnoj pomoći u pripremi i izdavanju ovog broja glasnika.
HGZD is grateful for gracious help in preparations and issuing of this number of GiZ.

Narudžbe za Grb i zastavu, kao i za ranije brojeve glasnika dostupne su preko
Ordering of GiZ as well as the previous numbers are available through

www.leykam-international.hr

Suradnici u ovom broju

Mr. sc. **Emir O. Filipović**, povjesničar, viši asistent na Odsjeku za historiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu, emirofilipovic@gmail.com

Robert Grubiša, član HGZD iz Rijeke, robert.grubisa@ri.t-com.hr

Satnik mr. sc. **Željko Heimer**, predsjednik HGZD, Zagreb, <http://zeljko-heimer-fame.from.hr>, zheimer@gmail.com

Jovan Jonovski, mag. teol., Skopje, herald Makedonskog heraldičkog udruženja (MGZ), član HGZD, jonovski@gmail.com.

Hrvoje Kekez, prof. povijesti i dipl. arhivist, znanstveni novak - asistent na Odsjeku za srednjovjekovnu povijest Hrvatskog instituta za povijest u Zagrebu, hrvojekekez@yahoo.com

Tomislav Šipek, član HGZD iz Stubičkih Topica, Tomislav.Sipek@t.ht.hr

Authors in this issue

Zastave u brodogradnji

Flags in Shipbuilding

Ako se ne radi o diplomatskom protokolu ili vojnom ceremonijalu, veksilolozi rijetko imaju priliku razmatrati uobičajene postupke sa zastavom koji se provode u civilnom okruženju. Hrvatska bogata tradicija brodogradnje, uz sve probleme u kojima se ta industrija trenutno nalazi, pruža nam jedan takav izuzetan primjer. Zastava ima izuzetnu važnost u svim fazama procesa izgradnje broda, od projektiranja pa do početka njegove eksploatacije. Na primjeru iskustva iz jednog našeg brodogradilišta upoznat ćemo se s ulogom zastave u brodogradnji.

Prilikom sklapanja ugovora o gradnji trgovačkih brodova redovito se definira i zastava pod kojom će brod ploviti. Budući se brod projektira i gradi u skladu s odgovarajućim propisima klasifikacijskog društva kao i države čiju zastavu brod vije, neophodno je već na samom početku procesa projektiranja i gradnje broda definirati klasifikacijsko društvo (npr. *Hrvatski registar brodova*, *Lloyd's Register*, *Det Norske Veritas*, *Bureau Veritas* itd.), a time i zastavu pod kojom će ploviti. Često brodovlasnici odabiru neku od zastava pogodnosti, pa je moguće da je vlasnik broda registriran u jednoj državi, a brod je registriran i vije zastavu druge države.

U ovom tekstu ukratko su opisani dijelovi tehničkog opisa kojim se definiraju zastave kao i uporaba zastava prilikom raznih svečanosti tijekom novogradnje u Brodogradilištu „3. maj“ u Rijeci. Slično je i u drugim našim brodogradilištima.

Tehnički opis broda

(pisan redovito na engleskom jeziku) detaljno definira tehničke karakteristike broda, uključujući brojnu opremu, stojeve i uređaje. Iako zastave i zastavna koplja predstavljaju zanemariv trošak u odnosu na ukupnu cijenu broda, ipak redovito su detaljno navedeni u tehničkom opisu broda kao u okviru.

Iz navedenog je vidljivo da Brodogradilište isporučuje dvije nacionalne zastave države u kojoj je brod registriran, po jednu u dvije veličine. Nacionalne zastave u ovom smislu podrazumijevaju civilne pomorske zastave (trgovačke zastave), ako se one razlikuju od civilne odnosno državne zastave na kopnu.

Brodu se redovito isporučuje i jedna zastava Republike Hrvatske, koja služi kao kurtoazna zastava za strane brodove koji plove u našim teritorijalnim vodama, budući se primopredaja broda obavlja u domaćem brodogradilištu.

If it is not matter of diplomatic protocol or military ceremonial, vexillologists rarely have occasions to consider established procedures related to flags followed in the civil environment. The rich Croatian shipbuilding tradition, with all the problems which this industry is currently undergoing, provides us with one such exceptional example. The flag has great importance in all the shipbuilding process phases, from its design to the beginning of its use. In the example from one of our shipyards, we shall examine the role of flags in shipbuilding.

As a rule, even while the contracts for building ships are being negotiated, the flag under which the ship is to navigate is defined. Since a ship is designed and built in accordance with the rules and regulations of the registry association and the state whose flag she is to fly, it is necessary in the very beginning of the process to determine the registry association (e.g. the Croatian Ship Registry, Lloyd's Register, Det Norske Veritas, Bureau Veritas etc.) and thus also the flag under which she will sail. Often the ship-owners choose to fly a flag of convenience, making it possible that the owner is registered in one country while the ship is registered in a second, flying the flag of that second country.

This article briefly reports parts of the technical description defining flags and the use of flags during various ceremonies while a new ship is being built in the "3. maj" shipyard in Rijeka. Similar customs apply in our other shipyards as well.

FLAGS

- 1 set of International Code signal flags,
- 1 set of ship's signal letters flags,
- 1 set of pilot flags (G, H),
- 1 quarantine flag (Q),
- 1 departure flag (P).

National flags

- 1 national flag 3 x 2 m of country of registry,
- 1 national flag 1,5 x 1 m of country of registry,
- 1 national flag 1,5 x 1 m of Croatia.

Owner's and national flags and International Code of Signals shall be Owner's supply.

RADAR AND SIGNAL MASTS

The mast shall be equipped with platform for radar scanners, with access ladders, flag-staffs, signal halyards and fittings for lights and antennas.

Ship's Technical

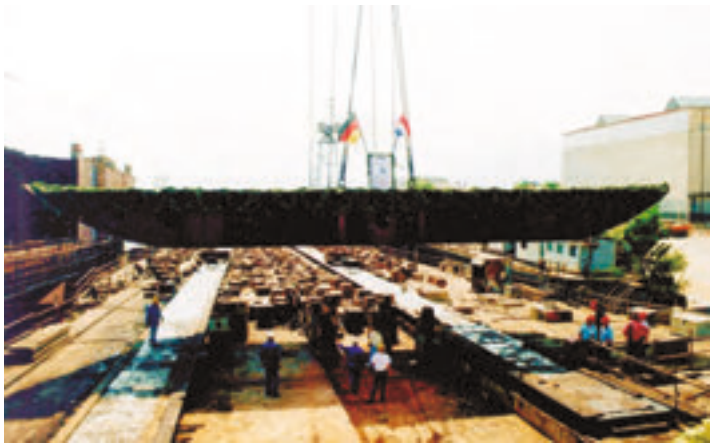
Description (regularly written in English) defines in details all technical characteristics of the ship, including numerous details of equipment, engines and devices. Although the flags and flag staffs represent negligible expenditure in regard to the ship's total cost, still they are listed in details in the technical description, as in the inset.

This shows that the Shipyard is providing two national flags of the state where the ship is registered, one in each size. The

national flags here are the civil ensigns (the merchant flags), if these are different from the flag used on land.

The ship is equipped as a rule with a flag of the Republic of Croatia, to be used as the courtesy flag for foreign ships while navigating in our waters, since the delivery of the ship is performed in a domestic shipyard.

Osim toga, isporučuje se set zastava međunarodnog signalnog koda te još nekoliko zastava iz tog seta koje se češće koriste, a koje signaliziraju da brod traži peljara (G) ili ga ima na brodu (H), da je zdravstveno stanje na brodu dobro i traži slobodan prolaz (Q) i da se brod sprema za isplovljivanje (P); te zastave pozivnog znaka (engl: call sign) – četiri do šest zastava koje označavaju slova i brojeke jedinstvene su za svaki brod. U slučaju da brod tijekom svog životnog vijeka promijeni zastavu, dobit će i novi pozivni znak.

Porinuće i polaganje kobilice - Brodovi se u našim većim brodogradilištima, pa tako i u brodogradilištu „3. maj“ u Rijeci, grade na navozu (kosom ležaju na kojem se brod gradi) te se nakon završetka gradnje broskog trupa i djelomičnog opremanja brod porine niz navoz u more i završno oprema u opremnoj luci brodogradilišta. Kako je to prvi doticaj broda s morem, porinuće je broda posebno svečani događaj u svakom brodogradilištu. Nakon porinuća broda, na isti navoz postavlja se kobilica odnosno prvi dio broskog trupa idućeg broda. Brodograditeljima je taj čin posebno važan jer predstavlja kontinuitet zaposlenosti brodogradilišta i životne egzistencije radnika.

Brod s navoza klizi u more krmom pa je pramčani dio broda okrenut svečanoj pozornici s uzvanicima. Zbog tog tehnološkog zahtjeva, zastave se ističu na privremenim zastavnim kopljima na

...nastavak na str. 7

Besides, the ship is delivered with a set of flags of the International Code of Signals and a few additional flags from the set, those most frequently used: Golf, Hotel, Quebec and Papa, signalling that the ship required a pilot (Golf), or has one on board (Hotel), that she 'healthy' and requests free pratique [i.e. access to port] (Quebec) and that she is ready to proceed to sea from the port (Papa); as well as the set of flags for the call sign – four to six flags designating letters and numerals unique for each ship. In case the ship during her lifetime changes the flag, it receives a new call sign as well.

Launching and placing of the keel - The ships in our larger shipyards, including "3. maj" in Rijeka, are built on a slipway (a slanted pallet on which the ship is built). When the ship's hull is finished and she is partially equipped, the ship is launched down the slipway into the sea to be finalized in the outfitting harbour of the shipyard. This is the first contact the ship has with the sea, so the launching of a ship is an event of special celebration in every shipyard. Immediately, after the launch, the keel of a new ship, i.e. the first part of a new hull of the next ship is placed on the same slipway. To the shipbuilders, this is an especially important act, representing the continuity of the shipbuilding business and the vital existence of the employees.

The ship slides towards the sea stern-first so the bow part of the ship is turned toward the platform with the guests. Because of that technical requirement, the flags are then hoisted from temporary set staffs on the ship's bow. Usually, the flag of Croatia is hoisted together with the flag of the country from where the customer (ship-owner) comes. During the launch and keel-placing the "land versions" of the national flags are hoisted, if they differ from the civil ensigns. The ceremonial platform is ornamented with the national flags and the flag of the shipyard and the house flag of the ship-owner.

...continued on p. 7

Nove zastave

New Flags

O novim zastavama svijeta pisali smo posljednji puta u br. 4 (2008), a ovdje dajemo pregled promjena tijekom 2009. i 2010.

On the development of new national flags we wrote last in nr 4 (2008), so here we provide a review of what was going on during 2009 and 2010.

BOLIVIJA je donošenjem novog Ustava 5. kolovoza 2009. postala Plurinacionalna Država (*Estado Plurinacional de Bolivia*), a uz zastavu, grb, himnu, kokardu, te cvjetove biljaka kantuta (*Cantua buxifolia*) i patuju tj. helikoniju (*Heliconia rostrata*) kao nacionalni simbol određena je i zastava vifala (*wiphala*). Vifala je kvadratni simbol koji se najčešće koristi kao zastava, a predstavlja autohtone narode središnjih Anda, odnosno područja koje je nekad obuhvaćalo Carstvo Inka. Vifala se sastoji od 7 duginih boja, bilo kao 7 vodoravnih pruga (*cuzco wiphala*) ili češće kao 7x7 kvadratnih polja (*suyu wiphala*), pri čemu se koristi više raznih rasporeda boja koji predstavljaju pojedine regije starog Carstva. Takve regionalne zastave (*suyu wiphala*) razlikuju se međusobno prema boji polja koja zauzimaju glavnu dijagonalu.

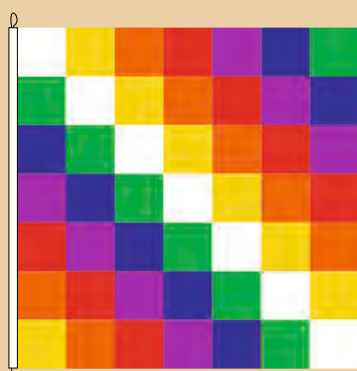
Bolivija je kao svoju drugu (alternativnu) službenu zastavu usvojila vifalu regije Qullasuyu, kod koje su kvadrati na dijagonali bijele boje. Ispod bijelih kvadratića dolaze zeleni, zatim plavi pa ljubičasti, crveni, narančasti te žuti. Iznad dijagonale redoslijed je obrnut.

Simbolika „duginih kvadrata“ na vifali je čvrsto ugrađena u andske kulture: crvena boja predstavlja Zemlju i ljude, narančasta društvo i kulturu; žutom se predstavlja energija i snaga, dok bijelom bojom predstavljeni su vrijeme i dijalektika. Zelena boja predstavlja prirodne resurse: površinske i podzemne, plava boja predstavlja svemirski prostor, a ljubičastom su bojom predstavljeni andska politika i ideologija (sloboda i samoodređenje).

BOLIVIA became a Plurinational State (*Estado Plurinacional de Bolivia*) with the new Constitution adopted on 5th August 2009, while the wiphala flag was included among the national symbols together with the coat of arms, flag, anthem, cockade and the flowers of cantata (*Cantua buxifolia*) and patujú ie. *heliconia* (*Heliconia rostrata*). Wiphala is a square symbol most often used in the form of a flag, representing the autochthonous peoples of the central Andes, ie. the area once covered by the Inka Empire. Wiphala consists of 7 colours of the rainbow, either as 7 horizontal stripes (*cuzco wiphala*) or more often as 7x7 square fields (*suyu wiphala*), while using various arrangements of the colours to represent each region of the ancient Empire. Such regional flags (*suyu wiphala*) are differentiated by the colour of the fields covering the main diagonal of the flag.

As its secondary (alternative) official flag Bolivia adopted the regional wiphala of the Qullasuyu, with white squares along the diagonal. Below the white squares there are green, then blue followed by purple, red, orange and yellow. Above the diagonal the order is reversed.

The symbolism of the “rainbow squares” on the wiphala is firmly embedded in the Andean cultures: red represents Earth and people, orange the society and culture, yellow the energy and strength, while white stands for the time and dialectics. The green is for the natural resources, on the surface and underground, blue is for the space, and purple for the Andean politics and ideology (freedom and self-determination).

Vifala, nacionalni simbol Bolivije, od 2010.
Wiphala, national symbol of Bolivia, since 2010.

Zastava Tokelaua, od 2009.
Flag of Tokelau, since 2009.

Crteži: ŽH

TOKELAU, pacifičko otočje, teritorij pod upravom Novog Zelanda, dobio je prošle godine svoju prvu zastavu, o kojoj smo već pisali u br. 4 (2008). Nakon nekoliko prijedloga proteklih godina, lokalni je parlament (*General Fono*) odobrio konačnu verziju u svibnju 2008. Odobrenjem kraljice Elizabete II. 7. rujna 2009. i predstavljanjem od strane generalnog guvernera Novog Zelanda, ta je verzija postala i službena, a formalno je usvojena u parlamentu 21. listopada 2009. Odobrena zastava razlikuje se u manjim grafičkim detaljima od 2008. godine lokalno usvojene zastave (kanu ne doseže do rubova zastave).

Zastava se sastoji od plavog polja na kojem se nalazi zlatni stilizirani polinežanski kanu (*vaka*) s punim jedrima i zvijezde Južnog križa (*Manu*) sastavljeno od 4 bijele peterokrake zvijezde u plavom polju uz koplje, tri veće i jedna manja. Tri zvijezde predstavljaju tri otoka – atola koji čine otočje Atafu, Nukunonu i Fakaofu, a četvrta otok Swains koji je kulturno, povijesno i zemljopisno dio otočja, ali je pod upravom SAD od 1900. kao dio Američke Samoe. Dimenzije zastave su uobičajene u britanskom sustavu 1:2.

TOKELAU, a territory under the New Zealand government was granted its first flag, on which we already wrote in nr 4 (2008). Following a few proposals in the previous years, the local parliament (*General Fono*) approved the final version in May 2008. With the grant by Queen Elisabeth II of 7 September 2009 and presentation by the New Zealand Governor General, the version became official and was formally adopted locally on 21 October 2009. The approved flag differs in some graphic details from the one adopted in 2008 (the canoe do not reach the edges of the flag).

The flag consists of a blue field with stylized golden Polynesian canoe (*vaka*) under full sail and the constellation of the Southern Cross (*Manu*) composed of four white five-pointed stars in the blue field next to the hoist – three larger and one smaller star. The three larger stars are said to represent the three atolls making the territory: Atafu, Nukunonu and Fakaofu, while the fourth is for the Swains Island which is culturally, historically and geographically part of the group, but is under the US government since 1900 as part of the American Samoa. The ratio of the flag is 1:2.

Zastava OAJ, 1970. - 2007. i AU, 2007. - 2010. Znak OAJ i AU.
Flag of the OAU, 1970 - 2007 and AU, 2007 - 2010. Emblem of OAU and AU.

Zastava AU, od 2010.
Flag of the AU, since 2010.

AFRIČKA UNIJA (AU) međuvladina je organizacija 53 države afričkog kontinenta, svih osim Maroka. Unija je osnovana 9. srpnja 2002. kao nasljednica Organizacije afričkog jedinstva (OAJ), od koje je naslijedila i zastavu i znak. Ta zastava bila je u zeleno-zlatno-bijelo-zlatno-zelenoj boji kombinacija vodoravnih pruga u približnom razmjeru 3-2-7-2-3. Unutar bijele pruge nalazio se znak organizacije. Boje zastave predstavljale su u zelenom afričku nadu i težnju za jedinstvom, u zlatnom afričko bogatstvo i svijetlu budućnost, te u bijelom čistoću afričkih želja da imaju prave prijatelje diljem svijeta.

Znak (koji AU i danas koristi) sastoji se od zlatne karte Afrike bez naznačenih granica kao simbol afričkog jedinstva. Oko karte nalazi se zeleni krug, a oko njega zlatni s istom simbolikom kao kod pruga na zastavi. Oko zlatnog kruga su stilizirani palmine listovi koji predstavljaju mir, dok crveni lanac od 7 prstenova u vrpici na dnu predstavlja afričku solidarnost i prolivenu krv za oslobođenje Afrike.

Tijekom 8. samita AU, 31. siječnja 2007. pokrenut je natječaj za novu zastavu te organizacije. Natječajem je propisano da će zastava imati zelenu pozadinu koja simbolizira nadu Afrike, te zvijezde za države članice.

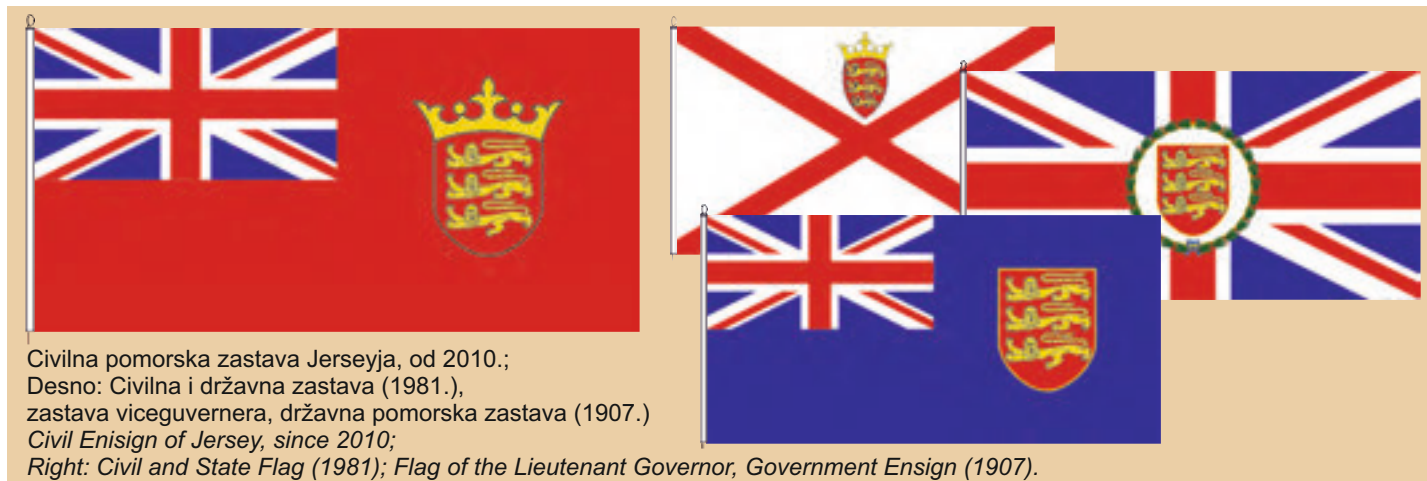
Uz te naputke došlo se i do konačnog izgleda zastave u kojem je zelena karta Afrike na bijelom suncu koji zrakama gotovo dotiče svaku od 53 zlatnih zvjezdica raspoređenih u krug. Sadašnja zastava usvojena je na 14. redovitoj sjednici Skupštine šefova država i vlada u Addis Abebi 31. siječnja 2010. Dimenzije zastave su 2:3.

AFRICAN UNION (AU) is intergovernmental organization of 53 states of the African continent, including all of the states there but Morocco. The Union was established on 9th July 2002 as successor to the Organization of the African Unity (OAU), from which it inherited both the flag and the emblem. The flag was green-golden-white-golden-green combination of horizontal stripes in approximate proportions 3-2-7-2-3. Within the white stripe was the emblem of the Organization. The colours of the flag represented the hope and aspiration of the unity with green, the richness and bright future by golden and purpess of the wish for world-wide friendship with white.

The emblem (which the AU still continues to use) is composed of a green map of Africa without the borders, symbolizing the unity. Around the map is a green circle followed by a golden one, with the same meaning as in the flag. Yet around are the palm leaves, representing peace, while the chain of 7 red rings in the ribbon represents the African solidarity and the blood shed for the liberation.

During the 8th AU Summit on 31 January 2007, a concourse for the new flag of the Union was issued. The propositions required the green field symbolizing the African hope and stars to represent each member country.

Following those instructions the final design was made including the map of Africa on a white sun whose rays almost reach each of the 53 golden stars arranged in a circle. The current flag was adopted on the 14th Ordinary Session of the Assembly of Heads of State and Government in Addis Abeba on 31 January 2010. The flag ratio is 2:3.

JERSEY (*Bailiwick of Jersey*), jedan od dva samoupravna krunska posjeda britanskog monarha u Engleskom kanalu, dobio je 23. lipnja 2010. službenu civilnu pomorsku zastavu za trgovačke brodove registrirane na otoku. Time i taj Kanalski otok, uz Guernsey, dobiva pravo uporabe vlastite civilne pomorske zastave, umjesto dotada rabljene britanske civilne pomorske zastave – običnog crvenog *ensigna*. Brodovi koji imaju pravo na ovu posebnu zastavu mogu i dalje koristiti običnu crvenu zastavu ukoliko žele.

Zastava slijedi britansku tradiciju crvene pomorske zastave sa bedžom: sastoji se od crvenog polja sa zastavom Ujedinjenog Kraljevstva u gornjoj četvrtini uz koplje, a u sredini slobodne polovice zastave nalazi se grb Jerseyja, kakav je odobren 1. travnja 1981, a koji se temelji na grbu iz 1279. koji je otok dobio kao pečat Edwarda I. Grb se sastoji od crvenog polja s tri zlatna leoparda u prolazu s uzdignutim desnim šapama. Iznad grba nalazi se kruna srednjovjekovnog tipa. Dimenzije zastave su 1:2.

NOVA KALEDONIJA (*Nouvelle-Calédonie*) arhipelag je u Tihom oceanu pod suverenitetom Francuske Republike koji ima poseban status autonomije *sui generis*, s pravom na referendum o nezavisnosti između 2014. i 2019.

Dana 13. srpnja 2010. službeno je priznata zastava Kanakyja, pa se prema odluci ona može koristiti na svim javnim zgradama, uz francusku trobojnicu, koja je do tada bila jedina službena zastava arhipelaga. Kanaky je lokalni naziv za Novu Kaledoniju.

JERSEY, one of the two autonomous crown dependencies of the British monarch in the Channel, was granted its official civil ensign for the non-government vessels registered on the island, on 23 June 2010. Thus this island, just as Guernsey, gained right to use its own civil ensign, instead of the general British civil ensign – the "ordinary" red ensign. However, the vessels entitled to the new special ensign may, if they wish, still use the ordinary ensign.

The new ensign follows the British tradition of the red ensigns defaced with a badge: it consist of a red field with the Union Flag in the top hoist quarter and in the centre of the fly half of the ensign is the coat of arms of Jersey, as was approved on the 1 April 1981, based on the coat of arms the island received as the seal of Edward I. The coat of arms consists of a red field with three golden lions passant guardant. Above the shield is a medieval crown. The proportions are 1:2.

NEW CALEDONIA (*Nouvelle-Calédonie*) is an archipelago in the Pacific under the French Republic suzerainty with special autonomy status *sui generis*, with the right of referendum on independence to be held between 2014 and 2019.

On 13 July 2010 the flag of Kanaky was officially approved so it could be used on all public buildings together with the French Tricolore, which was the only official flag of the Archipelago. Kanay is the local name for New Caledonia.

pramcu broda. Obično se ističe zastava Republike Hrvatske i uz nju zastava države iz koje dolazi kupac broda (brodovlasnik). Prilikom porinuća i polaganja kobilice ističu se «kopnene verzije» nacionalnih zastava ako se one razlikuju od civilnih pomorskih zastava. Svečana pozornica ukrašava se nacionalnim zastavama te zastavama brodogradilišta i brodske kompanije kupca broda.

Primopredaja i izmjena zastava - Brod u gradnji upisan je pod brojem novogradnje u privremeni upisnik brodova Republike Hrvatske, što znači da tek činom primopredaje na završetku gradnje «prelazi pod novu zastavu» i predaje se kupcu. Na samom činu primopredaje brod ponekad dobiva i ime. Brod može biti kršten prilikom porinuća ili na zasebnoj ceremoniji (što je posljednjih godina najčešći slučaj).

Izmjeni zastava prethodi potpisivanje primopredajne dokumentacije od strane predstavnika kupca i brodogradilišta. Izmjena zastava se obično obavlja na signalnom jarbolu koji je smješten iznad kormilarne odnosno zapovjednog mosta. Civilna pomorska zastava Republike Hrvatske (u omjeru 2:3) ističe se na signalnom jarbolu na mjestu gdje će se na brodu u eksploataciji isticati signalne zastave odnosno zastava zemlje u čijim teritorijalnim vodama brod plovi. Nakon intoniranja himne Republike Hrvatske, zastava se spušta. Odmah potom se podiže uz intoniranje himne civilna pomorska zastava države u kojoj je brod registriran. Zanimljivo, ako brod plovi pod nekom od zastava pogodnosti, ipak se obično intonira himna matične države kupca. Ovo se može smatrati neprikladnim, ali takva je praksa.

Nakon završetka ceremonije i odlaska uzvanika, posada skida brodsku pomorsku zastavu sa signalnog jarbola i ističe istu na krmenom zastavnom koplju, a na signalni jarbol ističe zastavu Republike Hrvatske (kao zastavu zemlje u čijim teritorijalnim vodama plovi) te zastavu brodarskog društva (ako postoji).

Ova zastava zapravo je zastava političke stranke FLNKS (Kanačka socijalistička i nacionalno-oslobodilačka fronta), a stranka ju koristi u istom obliku od svojeg osnutka 1984. Trobojica se sastoji od vodoravnih pruga u plavoj, crvenoj i zelenoj boji sa žutim diskom preko svih boja, nešto pomaknutim prema koplju. U disku se nalazi crni *flèche faitière*, silueta vrha tradicionalnih kanačkih koliba.

Simbolizam boja objasnio je novokaledonijski političar Jean-Marie Tjibaou (1936 - 1989): plava simbolizira nebo i Pacifik, crvena predstavlja krv prolivenu u borbi, socijalizam i jedinstvo naroda, dok se zelena boja odnosi na zemlju, pretke, bogatstvo tla i nadu. Žuti krug predstavlja sunce.

Iako je stvorena kao zastava političke stranke, zastava je postala općeprihvaćena kod isticanja kanačkog identiteta. Dimenzije službene zastave su 1:2, iako se koristi i u razmjeru 2:3.

MALAWI (*Republic of Malawi, Dziko la Malaŵi*) dobiva novu zastavu 29. srpnja 2010. odobrenjem predsjednika Republike Bingu wa Muthakire. Nova zastava zamjenjuje dosad korištenu crno-crveno-zelenu trobojnicu sa crvenim izlazećim suncem sa 31 zrakom na crnoj pruži odobrenu 6. srpnja 1964. Ove panafricke boje promovirao je jamajkanski crnački vođa Marcus Garvey (1887 - 1940), a uz zeleno-žuto-crvenu panafricku trobojnicu, njih su rabile neke afričke zemlje prilikom stjecanja nezavisnosti. Crna boja predstavlja autohtone narode Afrike, crvena krv njihove borbe za slobodu, a zelena predstavlja prirodna bogatstva Afrike. U zastavi Malavija izlazeće sunce predstavlja zoru nade i slobode za afrički kontinent (jer su u to doba afričke države tek počele dobivati svoju samostalnost). Osim toga ime Malavi znači «goruće vode», što se odnosi na izlazak sunca nad jezerom Malawi, koji čini veći dio istočne granice zemlje. Broj zraka sunca u prvoj zastavi predstavlja broj slobodnih zemalja Afrike u trenutku kada je Malavi stekao nezavisnost, nadu da će cijeli kontinent biti oslobođen i ujedinjen.

Redoslijedom boja nova trobojica odgovara originalnoj Garveyjevoj zastavi, a ujedno podsjeća i na zastavu bivše Republike Biafre (1967 - 1970). Tako se nova zastava sastoji od crveno-crno-zelenih pruga, a u središtu se preko svih pruga prostire bijelo sunce sa 45 zrake.

Simbolizam boja ostaje isti, a bijelo sunce predstavlja napredak Malavija od proglašenja nezavisnosti. Simbolika broja zraka nije sasvim jasna, a možda se odnosi na 45 godina nezavisnosti koje su se slavile 2009. kada je pokrenut postupak za promjenu zastave. Dimenzije zastave ostaju iste, 2:3.

U Malaviju postoji snažan politički pritisak protiv promjene zastave, a oporba najavljuje povratak na raniju zastavu čim smjeni predsjednika Muthakiru. Predsjednik je svečano istaknuo novu zastavu po prvi put 7. kolovoza 2010.

Izvori / Sources:

Nueva constitución política del estado, Asamblea constituyente de Bolivia, Congreso nacional, Octubre 2008, <http://www.presidencia.gob.bo/download/constitucion.pdf>

Wiphala - Wikipedia <http://es.wikipedia.org/wiki/Wiphala>

http://en.wikipedia.org/wiki/Flag_of_Tokelau, <http://flagspot.net/flags/tk.html>

"Governor-General presents the Ulu-o-Tokelau with its first official flag", 07.09.2009. <http://www.gg.govt.nz/node/1988>

http://en.wikipedia.org/wiki/Flag_of_the_African_Union

"A new flag for the african union", Press release n024/2010, Division of communication and information, African Union, [http://www.africa-union.org/root/au/Conferences/2010/January/summit/pr/en/en pr 24AU NEW FLAG \(2\).doc](http://www.africa-union.org/root/au/Conferences/2010/January/summit/pr/en/en pr 24AU NEW FLAG (2).doc)

"States decide on a new red ensign for Jersey boats", BBC Jersey, 23.06.2010. http://news.bbc.co.uk/local/jersey/hi/people_and_places/the_states/newsid_8757000/8757108.stm

http://fr.wikipedia.org/wiki/Drapeau_de_la_Nouvelle-Cal%C3%A9donie

<http://en.wikipedia.org/wiki/Malawi>

Malawi's New Flag Raised, Malawi Voice, 7-AUG-2010, <http://www.malawivoice.com/latest-news/malawi's-new-flag-raised/>

Ship's transfer and the exchange of flags - A ship being built is registered under a construction number in the temporary ship's register of Croatia, meaning that only by the transfer act at the end of construction she is "transferred under a new flag" and given to the buyer. In the transfer act the ship is sometimes also given the name, but she could be named on a separate ceremony (which is more often the case lately).

The flag exchange is preceded by the signing of the transfer documentation by the buyers' representatives and the shipyard. The flag exchange is usually done on the signal mast situated above the helmsman bridge/conning tower. The civil ensign of Croatia (in ratio 2:3) is hoisted on the signal mast at the position where the ship in the use shall be hoisting signal flags and the courtesy flag. After the anthem of Croatia is played the flag is lowered. Immediately following it, the civil ensign of the ship's registry state is raised with that country's anthem. It may be interesting to note, that if the ship is flying a flag of convenience, the anthem of the buyer's country is played while it is raised nevertheless. This may seem inappropriate, but it is the practice.

After the ceremony is over and the guests leave, the crew removes the ensign from the signal mast and hoists it at the stern flag staff, while hoisting the Croatian ensign at the signal mast (and the courtesy flag) and the house flag of the owner company (if it exists).

Fotografije iz arhive Brodogradilišta "3. maj" Rijeka
Photos courtesy the "3. maj" Shipyard Rijeka archives

3. MAJ

It is in fact the flag of the political party FLNKS (Kanak and Socialist National Liberation Front), used by the party in the same shape since its establishment in 1984. It is a horizontal tricolour of blue over red over green with a yellow disk overall somewhat off-set to the hoist. A black *flèche faitière*, a silhouette of the traditional Kanaky hut tops is set in the disk.

The symbolism was explained by the New-Caledonian politician Jean-Marie Tjibaou (1936-1989): blue stands for the sky and Pacific, red for the blood shed for freedom, socialism and national unity, while green is for the country, ancestors, richness of the soil and hope. The yellow disk represents the sun.

Although it started as a party flag, it has been generally received as symbol of the Kanaky identity. The official ratio of the flag is 1:2, although 2:3 is also recorded in use.

MALAWI (Dziko la Malaŵi) obtained a new national flag with the approval of its President Bingu wa Muthakira on 29 July 2010. The new flag replaced the previous one, black-red-green tricolour with a red raising sun of 31 rays in the black stripe, approved on 6 July 1964. These pan-African colours were promoted by Jamaican black leader Marcus Garvey (1887-1940), and along with the green-yellow-red pan-African tricolour, it was used by some African countries while acquiring independence. Black stands for the autochthonous African peoples, red for the blood shed for freedom, and green for the African natural richness. In the Malawi flag the raising sun represents the dawn of a new hope and freedom for the Continent (as at the time the African states are just beginning to gain independence). Besides, the name Malawi means the "burning waters", referring to the raising of the sun above the Malawi lake, which forms the most of the country's eastern border. The number of the sun rays in this first flag represents the number of the independent states of Africa in the moment of Malawi independence, with hope that the entire continent shall be liberated and united.

The new tricolour follows the original Garvey flag order and also reminds to the flag of former Republic of Biafra (1967-1970). Thus the new flag is red-black-green having over them a whole white sun with 45 rays.

The colour symbolism remains the same, while the white sun represents the progress of Malawi since its independence. The symbolism of the number of rays is not quite clear yet, but may be referring to the 45 years of independence being celebrated in 2009 when the flag change was initiated.

There is a strong political pressure in Malawi against the change of the flag and the opposition announced the return to the previous flag as soon as they depose President Muthakira. The President ceremoniously raised the flag for the first time on 7 August 2010.

Grb, zastava, pleter – hrvatski nacionalni simboli

The Coat of Arms, the Flag and the Wattle – the Croatian National Symbols

Početkom travnja 2010. godine iz tiska je izašla nova knjiga **dr. sc. Marija Jareba** „Hrvatski nacionalni simboli“ u izdanju izdavačke kuće **ALFA d. d.** i **Hrvatskoga instituta za povijest**. Dr. sc. Mario Jareb viši je znanstveni suradnik na Hrvatskome institutu za povijest koji se u svojem znanstveno-istraživačkom radu osnovno bavi Nezavisnom Državom Hrvatskom i ustaškim pokretom odnosno ustaško-domobranskim pokretom do 1941. godine. Ipak, u njegov znanstveni interes spadaju i pitanja nastanka, razvoja i uporabe hrvatskih nacionalnih simbola te je novoobjavljena knjiga svojevrsna kruna njegova dosadašnjeg bavljenja tom problematikom.

Nacionalni simboli - i to ponajprije grb, zastava i himna - važan su čimbenik nacionalnoga identiteta svakoga naroda. Štoviše, nacionalni simboli pojavljuju se kod većine europskih naroda tijekom nacionalnih integracija i stvaranja suvremenih nacija u prvoj polovici XIX. stoljeća. Stoga su svakako i hrvatski nacionalni simboli važan dio hrvatskoga nacionalnog identiteta.

Nakon uvodnog poglavlja (str. 9-12) u kojem autor objašnjava svoju želju da pruži što više podataka o razvoju hrvatskih nacionalnih simbola te da razjasni neke od dvojbi koje se i danas pojavljuju u hrvatskoj javnosti, drugo poglavlje (str. 13-49) obuhvaća razdoblje od nastanka hrvatskoga grba i zastave do polovice XIX. stoljeća. Ovdje je posebno potrebno istaknuti da je autor pronašao - do sada nepoznat - podatak o šahiranome hrvatskom grbu naslikanome na pročelju gradske vijećnice u slovačkome gradu **Bardejovu**, koji autor vrlo vjerojatno ispravno datira u razdoblje njezine gradnje između 1505. i 1511. godine.

U trećemu poglavlju pod naslovom „Razdoblje stvaranja i prvobitne uporabe hrvatskih nacionalnih simbola – od ilirske Leljive do trobojnice“ (str. 51-75) autor objašnjava okolnosti i uzroke izbora ilirske Leljive u vrijeme hrvatskoga nacionalnog preporoda, te objašnjava nastanak suvremene hrvatske nacionalne zastave u vrijeme bana Josipa Jelačića.

Poglavlje „Hrvatski nacionalni simboli u razdoblju austro-ugarskoga dualizma (1868. – 1918.)“ (str. 77-159) autor je podijelio na nekoliko tematski razdvojenih, ali ipak usko povezanih potpoglavlja u kojima piše o grbu Trojedne Kraljevine nakon Hrvatsko-ugarske nagodbe 1868. godine, potom o zajedničkome grbu Zemalja Krune Svetoga Stjepana te o grbu grada Rijeke kao corpusu separatumu, ali i o zastavi Trojedne Kraljevine i hrvatskoj nacionalnoj zastavi.

Četvrto poglavlje (str. 161-265) proučava uporabu i sudbinu hrvatskih nacionalnih simbola u razdoblju između dvaju svjetskih ratova (od 1918. do 1941. godine). U početku je riječ o uporabi hrvatskoga šahiranog grba na grbu Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, a potom i o novoj afirmaciji simbola 1925. godine prilikom proslave tisućgodišnjice hrvatskog kraljevstva. Vrlo detaljno progovara o pojavi pletera kao nacionalnog simbola *par excellence* i njegovoj afirmaciji u ovom razdoblju.

U petome poglavlju pod naslovom „U sjeni totalitarizama – hrvatski nacionalni simboli u razdoblju Drugoga svjetskog rata“ (str. 267-298) dr. Jareb uz mnoštvo primjera obrađuje uporabu hrvatskoga šahiranoga grba u vrijeme Nezavisne Države Hrvatske. Autor pritom odbacuje tezu da je svaki šahirani hrvatski grb koji započinje s prvim bijelim poljem nužno ustaški simbol te napominje kako je uporaba takvog grba bila vrlo česta još od njegove najstarije uporabe.

U poglavlju „Hrvatski nacionalni simboli u poslijeratnoj Jugoslaviji – u zagrljaju krakova zvijezde petokrake“ (str. 299-328) svoju pozornost prvenstveno svraća na uporabu simbola u hrvatskome iseljeništvu i političkoj emigraciji kao i na uporabu hrvatskoga pletera u Hrvatskoj nakon završetka Drugoga svjetskog rata 1945. godine.

In April 2010 a new book by Dr. Mario Jareb titled “Hrvatski nacionalni simboli” (Croatian National Symbols) was issued by ALFA d.d. and the Croatian History Institute. Dr. Jareb is employed at the Croatian History Institute, dealing in his research mainly with the issues of the Independent State of Croatia and the Ustaša and Home Defence movement until 1941. However, his scientific interest covers also questions on emergence, development and use of the Croatian national symbols and the new book is kind of a crown to his efforts on these issues.

The national symbols – primarily the coat of arms, the flag and the anthem – are important factors of national identity of every people. Moreover, the national symbols appear with most of European nations during the national integration processes and the emergence of the modern nations in the first half of the 19th century. The Croatian national symbols are thus important part of the Croatia national identity.

Following the introductory chapter (pp. 9-12) in which the author explains his intention to provide as much data on the development of the Croatian national symbols and explain some of the doubts appearing even today in public, the second chapter (pp. 13-49) encompasses the emergence of the coat of arms and the flag until 19th century. It should be highlighted that the author discovered – so far unknown – chequy Croatian coat of arms painted on the façade of the city hall in Bardejovo, Slovakia, which he probably correctly dates between 1505 and 1511.

In the third chapter titled “The Period of Creation and Initial Use of the Croatian National Symbols – from the Illyrian Lelyiva to the Tricolour” (pp. 51-75) the author explains circumstances and reasons for choosing the Illyrian “Lelyiva” (crescent and mullet symbol) during the period of the Croatian National Renaissance, and the emergence of the modern Croatian national flag during the period of Ban Josip Jelačić.

The chapter “The Croatian National Symbols During the Austrian-Hungarian Dualism (1868-1918)” (pp. 77-159), the author divided into several different, but closely related subchapters regarding the coat of arms of the Triunar Kingdom after the Croatian-Hungarian Compromise in 1868 and then the common coat of arms of the Lands of the Crown of St. Stephen and on the coat of arms of the city of Rijeka as a corpus separatum, but also on the flag of the Triunar Kingdom and the Croatian national flag.

The fourth chapter (pp. 161-265) analyses the use and faith of the Croatian national symbols between the two World Wars (1918-1941). After discussing the use of the Croatian chequy arms in the joint arms of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, and then on the affirmation of the Croatian national symbols in 1925 during the celebrations of the millinim of the Croatian Kingdom. In much details, he focuses on the emergence of the wattle as the national symbol *par excellence* and its affirmation in this period.

In the fifth chapter titled “Under the Shadow of Totalitarisms – Croatian National Symbols During the World War II” (pp. 267-298), Dr. Jareb provides numerous examples of the use of the chequy arms during the Independent State of Croatia. He rejects the thesis that each chequy shield staring with a white fields is necessary the Ustasha symbol and emphasizes that such use was not uncommon since the oldest use of this arms.

In the chapter “Croatian National Symbols in the post-War Yugoslavia – In the Embrace of the Five-pointed Star Arms” (pp. 299-328) he concentrates to the use of the Croatian national symbols in emigration and to the use of the Croatian wattle in Croatia after the World War II.

The last chronological chapter recounts on the symbols since the break down of the communist regime until present time (pp. 329-393) with the focus on the circumstances and proposals for the future

Posljednje kronološko poglavlje govori o nacionalnim simbolima od sloma komunističkoga režima do danas (str. 329-393), pri tome težište daje na okolnosti i prijedloge buduće zastave i grba Republike Hrvatske, koji su konačno definirani 21. prosinca 1990.

Autor svoje djelo završava zaključnim razmatranjima (str. 395-418) u kojima podvlači ranije iznesene teze o postanku, razvoju i uporabi hrvatskih nacionalnih simbola - u prvome redu grba i zastave - od njihova postanka do danas.

Posebnu vrijednost knjige čine i brojni ilustrirani prilozi (ukupno 591) koji vrlo dobro prate sadržaj knjige, a među njima ima i mnogo, do sada gotovo u potpunosti nepoznatih, primjera uporabe simbola. U svakom slučaju, knjiga dr. sc. Marija Jareba Hrvatski nacionalni simboli predstavlja do sada jednu od najobuhvatnijih i najtemeljitijih studija o vizualnim hrvatskim nacionalnim simbolima i temeljno djelo za buduće studije o ovoj tematici.

flag and the coat of arms of the Republic of Croatia, finally defined on 21st December 1990.

The author finishes his work with the final considerations (pp. 395-418) highlighting the previously expressed theses on emergence, development and use of the Croatian national symbols – primarily the coat of arms and the flag.

The specific value of the book is numerous illustrations (total of 591) which match the contents of the book, and which include numerous so far less known or totally unknown examples of the use of the Croatian national symbols. In any case, the Dr. Jareb's book represents so far one of the most encompassing and the most basic works for the future studies in these topics.

Nacrt grba Trojedne Kraljevine Augustina Jacominija priložen naredbi br. 18.307 o izgledu grba i zastave te kažiputa i mjesnih tabli od 16. studenog 1876. Odjela za unutrašnje poslove Kraljevske hrvatsko-slavonsko-dalmatinske zemaljske vlade. (Jareb, 2010, str. 84)
The design attached to the Order 18.307 of 16-Nov-1876 on the layout of the coat of arms and flag as well as signposts and name tables by the Interior Division of the Royal Croatian-Slavonian-Dalmatian Land Government.

Jovan Jonovski

Novi grbovi u Makedoniji

New Arms in Macedonia

Grb Republike – nedavno smo u "Grbu i zastavi"¹ pisali detaljnije o grbovima Republike Makedonije. Među prvim prijedlozima rješenja tog problema bio je onaj iz 1995. socijaldemokratskog poslanika **Nikole Popovskog**, koji je predložio da se sa starog grba samo ukloni zvijezda. Isti prijedlog ponovili su odonda davali u javnosti, među ostalima i premijer **Nikola Gruevski** 2007., kao prijelazni korak za rješavanje tog pitanja, ali svi ti prijedlozi nisu naišli na širu potporu.

Kada je dobivena dostatna potpora 2009. **Vlada** je ponovila prijedlog, kao jedini koji je o tom pitanju stigao u proceduru **Sobranja**. Bez ikakve javne ili parlamentarne rasprave, ovaj je prijedlog 16. studenog 2009. i usvojen².

Članak 2. Zakona opisuje grb ovako:

(1) *Grb Republike Makedonije predstavlja polje okruženo žitim klasjem koje se spaja na vrhu, isprepleteno s plodovima maka i listovima duhana, povezano u dnu vrpcom s narodnim motivom.*

(2) *U sredini polja ocrta se planina s rijekom u podnožju, a iza nje izlazeće sunce.*

Drugim riječima, jedina promjena koja je učinjena je izbacivanje rečenice „Između vrhova klasja je petokraka zvijezda“ i dodavanje opisa da se klasje „spaja na vrhu“.

Dodana je i nova, treća alineja:

(3) *Likovno-grafički prikaz grba Republike Makedonije je sastavni dio ovog zakona.*

Ovo utvrđuje izgled grba, kao što je bio prikazan u prijedlogu i kasnije u službenom glasniku. Ovo je po prvi put da je dan takav referentni standard za izgled grba.

Ova odluka Vlade o novom grbu, odnosno uklanjanje zvijezde, dogodilo se iznenada, upravo u vrijeme kada je u javnosti provođeno potpisivanje zahtjeva o referendumu, za koji je bilo potrebno 10 000 potpisa, koji je tražio usvajanje varijante grba prema obrascu iz 1620. godine³. Inicijator ove peticije bila je stranka VMRO-NP.

Unatoč upozorenjima stručnjaka da samo uklanjanje zvijezde ne predstavlja rješenje problema ideološke konotacije sadašnjeg grba i apela da se procedura odloži do rezultata prikupljanja potpisa, **Sobranje** je ipak žurno usvojilo vladin projekt.

Ovo „privremeno“ rješenje i uspostava presedana za buduće rješavanje ovog pitanja znači da će Makedonija trebati još duži period da dobije pravi i konačni grb – zemaljski grb Makedonije.

Grb Predsjednika – Republika Makedonija rijedak je primjer zemlje koja nema predsjednički standard. Ostale države bivše Jugoslavije naslijedile su tu praksu od dvije prethodne Jugoslavije. Zadatak da riješi to pitanje dobilo je **Makedonsko heraldičko**

The Coat of Arms of the Republic - Recently in GiZ¹, we covered at length the "Coat of Arms" of the Republic of Macedonia. One of the first proposals for the resolution of this issue was given in 1995 by the social-democrat parliamentarian **Nikola Popovski**, who suggested that the red star should be removed. The same suggestion was brought to public attention several times by various people, including Prime Minister **Nikola Gruevski** in 2007, as a preliminary stage of the final resolution of the problem, but again, these proposals did not gain sufficient acceptance.

Once support was ensured, in 2009 the **Government** renewed the proposal, as the only such proposal ever to enter procedure in the **Sobranje**. On 16 November 2009, without any public or parliamentary discussion, the Law on the Coat of Arms of the Republic of Macedonia was adopted with the old "new" solution on the appearance of the State Arms².

Article 2 describes the Coat of Arms as follows:

(1) The Coat of Arms of the Republic of Macedonia is a field surrounded with wheat sheaves which merge at the top, interwoven with poppy and tobacco leaves, connected at the bottom with a ribbon of a folk pattern.

(2) In the middle of the field a mountain is outlined with a river at its foot, and sunrise behind it.

In other words, the only change is the exclusion of the sentence: Between the top of the wheat sheaves is a five-pointed star, and the addition of connected at the top, relating to the wheat sheaves.

A new, third article is added, stating:

The design of the Coat of Arms of the Republic of Macedonia is an integral part of this Law.

This defines the appearance of the Coat of Arms, rendered as it was given in the proposal and later presented in the Official Gazette. This for the first time gave the reference standard for the design of the arms.

This decision by the Government regarding the new Coat of Arms, i.e. the removal of the star, emerged suddenly, and came right at the time when the public was in the process of collecting the ten thousand signatures needed for a referendum to adopt officially the Coat of Arms of 1620³ as the State Arms. The initiator of this was the political party VMRO-NP.

In spite of the reactions of the experts that simply removing the star would not resolve the problem of the ideological connotations of the present Arms, and the appeals for the procedure to be withheld until the outcome of the signature-collecting were known, Parliament nevertheless hastily adopted this government project.

This "temporary" solution and the established procedure for any future readdressing of the issue means that the Republic of Macedonia will need a longer period of time before it can get its true and final coat of arms - the Land Arms of Macedonia.

The Coat of Arms of the President - The Republic of Macedonia is

društvo (MHZ).

Klasični pristup stavljanjem grba na zastavu u makedonskim uvjetima nije bio moguć iz nekoliko razloga. Prvo makedonski „grb“ nije heraldički. Drugo, nacionalna je zastava dizajnirana tako da kvadratnim oblikovanjem dolazi do remećenja temeljnog koncepta.⁴ Treće i najvažnije, zastava sadrži sunce s divergentnim zrakama, jak grafički element koji ne trpi dodatke na sebi, a pogotovo ne prikaz krajobraza.

Da bi riješio pitanje standarda, odnosno heraldičke kompozicije koja bi se postavila na kvadratno platno, MHZ je postavio pitanje grba Predsjednika, odnosno grba te institucije.

Prvotni pristup bio je izgradnja grba povijesno vezanog za Makedoniju, ali izvan ilirskih grbovnika. Sinteza grbova bila je u crvenom preko tri crne grede zlatni grifon. Ova ideja naišla je na jako protivljenje u medijima i uskoro je odbačena.

Uz heralda MHZ, mr. sc.

Jovana Jonovskog, tim se sastojao od pursvivanta **Petra Gajdova** i grafičkog dizajnera **Stojančeta Veličkovskog**.⁵

Temeljni koncept predsjedničkog grba, koji je trebao biti apliciran na zastavu, sastoji se od dva elementa: sunca⁶ divergentnih zraka na španjolskom štitu i ornamenta od grančica makedonskog hrasta⁷. Grb sadrži dvije ukrštene grančice, dok je standard trebao imati floralnu borduru.

Blazon grba je: *u crveno-zlatnom štitu razdijeljenom poput stakla u 16 polja crveno obrubljen zlatni disk. Ispod štita dvije zlatne ukrštene grančice makedonskog hrasta s osam listova i osam plodova.*

Iako se možda na prvi pogled čini da se radi o aplikaciji zastave na štitu, ipak nije sasvim tako. Sunčani zraci na zastavi nisu simetrični i uži su od crvenih međuprostora, dok heraldička dioba poput stakla daje jednolika i simetrična polja. Štit je obrubljen tankim rubom obrnutih boja (i to nije heraldički rub, već umjetnički prikaz).

*Zakon o uporabi grba i zastave Republike Makedonije*⁸ propisuje da je moguće zastavu Republike uključiti kao element znakova državnih institucija, te je tako zastava iskorištena u usvojenom rješenju grba. No, nemajući zakonsko uporište, zastava predsjednika odnosno standard za sada nije usvojen.

Grb MPC – Makedonska pravoslavna crkva (MPC) utvrdila je grb svojim prvim Ustavom od 6. listopada 1958. u kojem je on nažalost nejasno i dvosmisleno definiran i nije prikladno prikazan – niti opisom, niti heraldičkom pravilnošću, a niti estetskim kriterijima.

Članak 4. Ustava MPC utvrdio je:

Grb MPC je u sredini plašta purpurne boje, ukrašen križem s desne i arhijerejskim žezlom s lijeve strane, štit nadvišen arhijerejskom krunom. Na štitu je prikazana crkva „Sv. Kliment Ohridski“ u Ohridu.⁹

Nekonzistentnost grba MPC uvećala se osobito nakon restauracije crkve Sv. Klementa

one of the rare examples of countries which have no presidential standard. The other former Yugoslav republics have inherited the practice which existed in the two previous Yugoslavias. The task of resolving of the question for the presidential insignia was given to **Macedonian Heraldical Society** (MHZ).

The classic approach of placing the Coat of Arms on the flag, with Macedonian conditions, was impossible due to several reasons: first, the "Coat of Arms" of the Republic of Macedonia is not a heraldic one. Second, the national flag is designed in such a way that stretching it into a square form is not possible without disturbing the basic concept.⁴ The third and most important, is that the flag includes a sun with divergent rays, a strong graphical and elemental symbol which does not allow any additions on it, and especially not to the landscape composition.

To solve the problem of the Standard, that is, the heraldic composition which would be applied on a squared canvas also invited the question of the Coat of Arms of the President, as a Coat of

Arms of Office.

The initial approach was to devise a Coat of Arms connected to Macedonia, but outside the Illyric armorials. The synthesised Coat of Arms was Gules, three fesses sable, a griffon or. This idea was strongly opposed by the media, and never came into being.

Along with the Herald of MHZ, MSc. **Jovan Jonovski**, the team comprised the Pursuivant **Petar Gajdov** and the graphic designer **Stojanče Veličkovski**.⁵

The basic concept of the presidential Coat of Arms, which should have been applied to the standard, comprises two elements: the first one being the sun⁶ with divergent rays set on a Spanish shield, and being accordingly decorated with branches of Macedonian oak⁷. The Coat of Arms has two crossed branches, while the Standard should have a floral bordure.

The blazon of the Coat of Arms is as follows: Gyronny of 16 Or and Gules, a bezant fimbriated Gules. Under the shield, two branches of Macedonian Oak Or with eight leaves and eight fruits in saltire all Or.

Although at first it seems that the flag is imposed on a shield, there are several differences. The rays of the sun on the flag are not symmetrical and are thinner than the spaces between them, while the heraldic division of gyronny gives equal and symmetrical fields. The shield is thinly bordered, not by a standard heraldic border, but rather a simple artistic rendition.

The Law for the use of the Coat of Arms and the Flag of the Republic of Macedonia⁸ prescribes that it is possible for the flag of the Republic of Macedonia to be used in the emblems of state institutions, so the flag is thus used in the adopted presidential arms. On the other hand, having no legal support for its adoption, the presidential standard is not yet official.

The Coat of Arms of MOC - The Coat of Arms of the **Macedonian Orthodox Church** (MOC) was established by the first Constitution of the MOC of 6th October 1958, in which the Coat of Arms is not clearly and unambiguously defined and is not properly displayed – neither in the description, nor in regard with heraldic rules, nor yet according to aesthetic criteria.

na Plaošniku u Ohridu 2002. godine. Prema Ustavu, namjera je prikazati hram Sv. Klementa, no mošti Sv. Klementa premještene su u crkvu Sv. Bogorodice Perivlepte.

Nakon detaljne analize u MHZ, odlučeno je da je bolje rješenje da se prikaže katedralni hram Sv. Sofije, izgrađen u XI. stoljeću, a bio je sjedište arhiepiskopata u vrijeme najveće slave Ohridske arhiepiskopije.

Tako je pripremljeno rješenje s prikazom istočnog oltara crkve uz grafiku i opise Jovana Jonovskog i Stojančeta Veličkovskog, koje je Crkveno-narodni sabor usvojio u Skopju, 12. studenog 2009. godine.

Članak 3. Ustava MPC propisuje:

Grb MPC je: u crvenom štitu je postavljen hram zlatne boje (prikaz arhiepiskopskog katedralnog hrama „Sv. Sofije“ u Ohridu). Štit je ogrnut crvenim plaštem nad kojim je postavljena arhijerejska mitra zlatne boje. Iza plašta su ukršteni križ i žezlo zlatne boje.

U fusnoti Ustava elementi grba opisuju se s puno više detalja nego je potrebno za heraldički blazon, kao i motivi koji na ravnomjeran način predstavljaju eparhije.

Opis elemenata novog grba MPC: Hram „Sv. Sofije“ predstavljen je stiliziranim prikazom njegove istočne strane. Plašt je posut s 33 prikaza križa iz samostana „Sv. Bogorodice“ u Veljusima. U prednjem donjem uglu plašta prikazan je medaljon s likovima sv. Pavla s desne i sv. Klimenta Ohridskog s lijeve strane. Na mitri je u središnjem medaljonu prikazan lik Gospodina Isusa Krista iz samostana „Sv. Juraja Mučenika“ u Kurbinovu, na lijevoj Presveta Bogorodica i na desnoj Sv. Arhanđel Gabrijel – prema ikonama iz hrama „Sv. Sofije“ u Ohridu. Križ postavljen iza plašta s desna je s ikonostasa iz manastira „Sv. Panteleja“ iz Gornjih Nereza, a žezlo sa ustoličenja restauratora Ohridske arhiepiskopije kao Makedonske pravoslavne crkve – arhiepiskopa ohridskog i makedonskog Dositeja.

Članak 4. propisuje i zastavu:

MPC ima svoju zastavu, crveno platno razmjera 1:2. U sredini platna, na sjecištu dijagonala postavljen je grb crkve zlatom iscrtan. Razmjer grba je 2/3 visine zastave.¹⁰

U najsvečanijim prilikama MPC koristi i zastavu koja umjesto samo zlatno iscrtanog prikaza, prikazuje grb u njegovim originalnim bojama.

¹ Jovan Jonovski: "Makedonski grbovi | Macedonian coats of arms", Grb i zastava, 5 (2009):11-14.

² Законот за грб и знаме на Република Македонија, Службен весник, бр 138 од 17 ноември 2009 година (Zakon o grbu i zastavi Republike Makedonije, Službeni vjesnik, br. 138 od 17. studenog 2009.)

³ Iz Beogradskog grbovnika II (u crvenom zlatni okrunjeni uspravljani lav.)

⁴ Zastava Republike Makedonije u razmjeru je 1:2, što bi dalo iskrivljeni prikaz u kvadratnom obliku. Originalni prijedlog zastave Miroslava Grčeva u zlatnom rezu ~10:16, omogućio bi kvadratnu formu bez gubitka simetrije.

⁵ U rad tima uključeni su vanjski konzultanti: mr. sc. Željko Heimer, predsjednik HGZD, dr. Stojan Antonov, predsjednik Bugarskog heraldičkog i veksilološkog društva, Viktor Lomnacov, eminentni veksilolog iz Rusije i Alexander Kurov, eminentni heraldičar i heraldički umjetnik iz Njemačke.

⁶ Sunce je glavni motiv obje zastave, one iz 1992. i iz 1995. U prvoj su zruci bili convergentni, a u drugoj su divergentni. Sunce je i glavni motiv makedonske himne. Prisutno je i kao dominantni motiv u državnom „grbu“ Makedonije.

⁷ Drugi simbol je gotovo nepoznat javnosti, makedonski hrast (Quercus Macedonica), koji je endemski za Makedoniju. Zbog svojih karakteristika bio je jedna od najtraženijih vrsta građevinskog drveta u Otomanskom Carstvu. Hrast je izdržljiv, čvrst i ne trune – čime karakterizira i Makedoniju. Македонски даб (QuercusMacedonica), флорален симбол на Македонија, Стојанче Величовски, 2009, <http://www.planinarene.org/content/view/55/38/>.

⁸ Закон за употреба на грбот, знамето и химната на Република Македонија, Службен весник, бр 32 од 9 јули 1997. (Zakon o uporabi grba, zastave i himne Republike Makedonije, SV, br. 32 od 9. srpnja 1997.)

⁹ Usvojen na Crkveno-narodnom saboru 31. studenog 1994.

¹⁰ Ustav MPC, Skopje, 2010.

Article 4 of the Constitution stated:

The Coat of Arms of the Macedonian Orthodox Church is: In the middle of the mantle of purple color, decorated behind with a cross from the right side and Bishop's rod on the left, with a shield and a golden Clerical crown placed over it, a shield with an illustration of the Church of St. Clement of Ohrid.⁹

The inconsistency in the MOC Coat of Arms has increased especially after the restoration of St. Clement's Church on Plaošnik, Ohrid in 2002. According to the Constitution, it was the temple of St. Clement that was intended, which actually, by transferring the relics of St. Clement, was placed in church of Most Holy Theotokos - Perivleptas.

After the complete analysis by MHZ, it was decided that a better solution would be to use the Cathedral of St. Sophia, built in the 11th century, the seat of the Archbishop during the period of great glory of the Ohrid Archdiocese.

So, a graphic solution was prepared for the Cathedral, representing the east altar side with accompanying descriptions by Jovan Jonovski and Stojanče Veličkovski. This was eventually accepted at the Ecclesiastic-laity Council, held in

Skopje on 12th November 2009.

Article 3 of the Constitution of the MOC states:

The Coat of Arms of the Macedonian Orthodox Church is: Gules, an (orthodox) temple Or (representing the Archbishopric Cathedral Church "St. Sophia" in Ohrid). The shield is wrapped with mantle Gules with a lining Argent. The mantle is ensigned with a Bishop's mitre Or. Behind the mantle are a cross and a sceptre in saltire both Or.

In the footnote a more detailed description is given of the elements that are not part of the blazon, but further elaborate it, and of the motifs applied to the Arms' paraphernalia, chosen to show equitable representation of the Eparchies.

Description of the elements of the Coat of Arms of the Macedonian Orthodox Church: The church "St. Sophia" is represented by a stylized graphic of the eastern side. The mantle is braided with 33 representations of the Cross in the monastery "Most Holy Theotokos" in Veljusa. In the lower front corners of the mantle are presented medallion portraits of St. Paul the Apostle on the right, and St. Clement of Ohrid on the left side. The central medallion of the mitra depicts the figure of the Lord Jesus Christ from the monastery of St. Martyr Georgij in Kurbinovo, on the left the Most Holy Theotokos, and on the right side St. Archangel Gabriel - former throne icons from the church "St. Sophia" in Ohrid. The Cross, placed behind the mantle on its right side, is from the iconostasis of the monastery of St. Panteleimon in Gorno Nerezi and the sceptre is from the enthronement of the restorator of the Archbishopric of Ohrid as Macedonian Orthodox Church – the Archbishop of Ohrid and Macedonia Dositej.

Article 4 also defines the flag as:

The Macedonian Orthodox Church has its own flag, red cloth in a scale 1:2. In the center of the canvas in diagonal section is set the Coat of Arms of the Church in a golden bordure. The size of the arms is 2/3 the height of the flag.¹⁰

For the most ceremonial the MOC uses a flag showing a full representation of the Coat of Arms.

¹ J. Jonovski: "Makedonski grbovi | Macedonian coats of arms", GiZ, 5 (2009):11-14.

² Законот за грб и знаме на Република Македонија, Службен весник, бр 138 од 17 ноември 2009 година (The Law on the Coat of Arms and Flag of the Republic of Macedonia, Official Gazette, nr. 138 of 17 November 2009)

³ Form Belgrade Armorial II (Gules, a Lion Rampant and Crowned Or.)

⁴ The flag of the Republic of Macedonia is a 1:2 format, which would give distorted symmetry in square form. The original proposition by Miroslav Grčev was with the golden ratio ~10:16, which would allow a square without distorting the symmetry.

⁵ A team of external consultants was composed: MSc. Željko Heimer, HGZD president; Dr. Stojan Antonov, chairman of the Bulgarian Heraldry and Vexillology Society; Viktor Lomantsov, an eminent vexillologist from Russia, and Alexander Kurov, eminent heraldist and heraldic artist from Germany.

⁶ The sun is the main motif of the both flags, of 1992 and 1995. First one was with convergent rays and the later with divergent rays. The sun is one of the main motifs in the anthem of Macedonia. It is present and dominant in the state "Coat of Arms" also.

⁷ The other symbol, almost unknown to the public, is the Macedonian oak (Quercus Macedonica), endemic to Macedonia, as a floral symbol. Its characteristics made it one of the most sought-after types of construction wood throughout the rule of the Ottoman Empire. It is durable, solid and doesn't rot – the characteristics of Macedonia. Македонски даб (QuercusMacedonica), флорален симбол на Македонија, Стојанче Величовски, 2009, <http://www.planinarene.org/content/view/55/38/>.

⁸ Закон за употреба на грбот, знамето и химната на Република Македонија, Службен весник, бр 32 од 9 јули 1997. (The Law on the Use of the Coat of Arms, the flag and the Anthem of the Republic of Macedonia, Official Gazette, nr. 32 of 9 July 1997)

⁹ Adopted at the Ecclesiastic-laity Council on 31.11.1994

¹⁰ The Constitution of the Macedonian Orthodox Church, Skopje, 2010.

Neubecker. Njegova zbirka pečata koja se procjenjuje na više od 30 000 primjeraka te nebrojena zbirka stručnih knjiga, časopisa i dokumenata čini jezgru ovog društva. Prilika za posjet tom velebnom arhivu, svojevrsnom heraldičkom „svetištu“, bila je zasigurno vrhunac Kongresa za većinu delegata.

Kako i dolikuje, Kongres je završen svečanim banketom u prekrasnom okruženju bivše jahačke škole, na kojoj su delegati imali prilike prikazati se u svojem najsvečanijem izdanju, okićeni odličjima i odjeveni u stilu nacionalne tradicije.

Tijekom Kongresa imali smo priliku prikazati delegatima naš časopis i druga izdanja, što je izazvalo zanimanje, a dogovorili smo i daljnju suradnju na razmjeni publikacija s heraldičkim udrugama u inozemstvu, čime će se naša mala knjižnica u nastajanju popunjavati izuzetno zanimljivim publikacijama.

U akademskom dijelu kongresa sudjelovalo je 55 predavača iz 15 zemalja, a među njima i čak tri naša predstavnika – **Dubravka Peić Čaldarović** s predavanjem *Suvremeni heraldički identitet Republike Hrvatske prikazan u oznakama parlamentarnih i izvan-parlamentarnih stranaka*, **Matea Brstilo Rešetar** *Identitet vojnog plemstva u Hrvatskoj od Austrougarske nagodbe do raspada Monarhije* i **Željko Heimer** *Odras vode u hrvatskoj municipalnoj heraldici*. Pokazalo se da interes za hrvatsku heraldiku itekako postoji u svjetskoj stručnoj zajednici koja ih je sa zanimanjem pratila i uključila se u diskusiju.

Među nizom zanimljivih izlaganja naših kolega iz inozemstva izdvojio bih ono **Toma Vadholma** o bojnoj sjekiri kao elementu norveškog identiteta, analizu politike usvajanja novih municipalnih grbova u Danskoj **Ronnyja Andersena**, zatim predavanje **Joanne Crawford** koja je pomoću jedne grbovima ukrašene posude iz XIV. stoljeća na zanimljiv način prikazala cjelokupnost odnosa složene škotske politike srednjeg vijeka i utjecaja na današnje nasljednike klanova i na kraju predavanje **Henrika Klackenberga**, švedskog herolda, o razvoju dinastičkih obilježja švedskih vladara od vremena Napoleona do danas.

Ovogodišnji Kongres odlikovao se njemačkom suzdržanošću u vanjskoj ceremoniji, no to je nadoknađeno kvalitetom organizacije i predavanja. HGZD se pokazao kao relevantan partner u stručnoj zajednici, a kontakti koje smo ostvarili i obnovili bez sumnje će se pokazati plodnim i korisnim. Sljedeći, XXX. kongres najavljen je za Maastricht, 2012.

Ovogodišnji Kongres odlikovao se njemačkom suzdržanošću u vanjskoj ceremoniji, no to je nadoknađeno kvalitetom organizacije i predavanja. HGZD se pokazao kao relevantan partner u stručnoj zajednici, a kontakti koje smo ostvarili i obnovili bez sumnje će se pokazati plodnim i korisnim. Sljedeći, XXX. kongres najavljen je za Maastricht, 2012.

Ovogodišnji Kongres odlikovao se njemačkom suzdržanošću u vanjskoj ceremoniji, no to je nadoknađeno kvalitetom organizacije i predavanja. HGZD se pokazao kao relevantan partner u stručnoj zajednici, a kontakti koje smo ostvarili i obnovili bez sumnje će se pokazati plodnim i korisnim. Sljedeći, XXX. kongres najavljen je za Maastricht, 2012.

grand archive, a kind of heraldic “sanctuary” was probably the high point of the Congress for many delegates.

As is usual, the Congress ended with the gala dinner in the magnificent hall of the former riding school, where the delegates had chance to appear in their best garments, wearing medals and following national traditions.

During the Congress, we had the opportunity to exhibit our bulletin and other publications, gathering much attention. We have arranged further cooperation in the publication exchange with heraldic associations abroad, that shall continue to fill our small evolving library with most interesting titles.

The academic part of the Congress was participated by 55 lecturers from 15 countries, including our three delegates – **Dubravka Peić Čaldarović** presented her paper *Heraldic Identity of the Republic of Croatia as Represented in Devices Used by Contemporary Political Parties*, **Matea Brstilo Rešetar** *The Identity of the Military Nobility in Croatia after the Austrian-Hungarian Ausgleich until the end of the Monarchy* and **Željko Heimer** *Reflection of Water in the Croatian Municipal Heraldry*. It was demonstrated that there is much interest for the Croatian topics among the expert community, who listened to the lectures carefully and participated in fruitful discussions.

Among the series of interesting lectures of our foreign colleagues, in my humble opinion, I would highlight that by **Tom Vadholm**, on the battle axe as an element of the Norwegian identity, the analysis of the new municipal arms adoption policy in Denmark by **Ronny Andersen**, as well as that of **Joanna Crawford**. She started from an ornamented medieval bowl of the 14th century and showed how it provided an interesting review of complicated Scottish medieval politics and its influence to the present days clan heirs. Another one worth mentioning was by **Henrik Klackenborg**, the Swedish herald, on the development of the dynastic symbols of the Swedish rulers from the Napoleonic period until today.

This year's Congress was characterized with German restraint in the outer ceremony, but this was more than compensated with the quality in organization and lectures. HGZD proved to be a relevant partner in the expert community and the contacts we have made and renewed shall no doubt prove to be fruitful and useful. The next Congress will be held in Maastricht, 2012.

Grbovi u Jajcu

The Coats of Arms in Jajce

Tijekom ljeta 2008. godine izvršena je restauracija jednog od najprepoznatljivijih grbovnih obilježja u Bosni i Hercegovini – heraldičkog portala na tvrđavi u Jajcu (Sl. 1), dijelu povijesne jezgre koja je kandidirana za Listu svjetske baštine UNESCO-a. Obzirom da je restauracija unekoliko izmijenila izgled staroga grba, cilj nam je u ovom kratkom tekstu prikazati osnovne podatke o ovom značajnom spomeniku bosansko-hercegovačkog kulturnog naslijeđa te skrenuti pažnju na nedovoljno iskorištene odlomke iz stranih putopisa u kojima su zabilježeni dojmovi o ovom jedinstvenom bosansko-hercegovačkom grbu.

Nastanak južnog zida tvrđave u Jajcu, na kojem se i nalazi portal s grbom iz vremena Bosanskog kraljevstva, okvirno se datira krajem XIII. stoljeća. Kasnije su na njemu vršene određene izmjene u čijem je sklopu i naknadno otvaranje novog portala s "heraldičkim ukrasom", koji je, po mišljenju **Đure Baslera**, bio *izrazito domaća tvorevina*¹. Ovaj portal s grbom karakterističan je izraz gotičke klesarske umjetnosti, a kao najranije moguće vrijeme njegova nastanka uzima se 1421. godina, kada je Jajce došlo u posjed vladarske dinastije **Kotromanića**. Široki raspon i nesigurna datacija rezultat su činjenice da klesarska ruka majstora koji je izradio grb u velikoj mjeri sliči onoj koja je određene dijelove radila i u jajačkim katakombama, koje su po nekim drugim karakteristikama starije od 1421.² Arheolog **Pavao Andelić** s pravom je smatrao da se nastanak grba na portalu mora pomaknuti bliže sredini XV. stoljeća³ jer bi se tako njegova pojava podudarala sa jačanjem pozicije Jajca kao stolnog mjesta Bosanskoga kraljevstva.

Ono što ovaj grb razlikuje od ostalih spomenika na kojima se javljaju heraldički simboli Bosne ili Kotromanića jest da je on okrenut na suprotnu stranu – umjesto na heraldičku desnu. Grb na tvrđavi u Jajcu okrenut je naime na lijevu stranu. (Sl. 2) Pošto je heraldička desna strana smatrana pozitivnom i časnom, te stoga i pravilnijom, ova je činjenica neke autore navela na pomisao kako je grb rađen nestručno i heraldički nepravilno⁴. Tome je svakako doprinijela i činjenica da je to jedini poznati primjer bosanskoga grba koji je ovako okrenut. Čini se malo vjerojatnim da je majstor radio prema usmenim uputama i opisu nekog drugog portala, kako to pretpostavlja Basler, jer se u srednjem vijeku velika pažnja posvećivala načinu na koji će kraljevstvo, vladar ili vladarska dinastija, biti predstavljeni u javnosti. Ništa se ni u koncepciji, ni u izvedbi, nije smjelo prepustiti slučaju, a to se posebno odnosilo na grbovne predstave.

Nedugo nakon osmanskog osvajanja Bosne u ljeto 1463. godine uslijedila je i akcija kralja **Matije Korvina** kojom je uspio zauzeti veći dio sjeverne Bosne, uključujući i grad Jajce. **Čiro Truhelka** tvrdi da su u to vrijeme prvobitna *kastelska vrata* s grbom zazidana, i načinjena su poslije sadašnja vrata tik do njih, te dalje ističe

1 Grb na tvrđavi u Jajcu nakon i 2 (dolje) prije restauracije.
1 The Jajce fortress arms after and 2 (below) before renovation.

when the opening of a new portal with the "heraldic ornament" was set, being according to **Đuro Basler** pronouncedly local formation¹. The portal with the coat of arms expresses characteristics of the Gothic stone-masonry art, and the earliest possible date of manufacture is considered to be 1421, when Jajce became possession of the **Kotromanić** ruling dynasty. The wide span and unsecure datation result from the fact that the stone-mason's hand which executed it is much too similar to those executing certain parts of the Jajce catacombs, which are dated according to some other characteristics prior to 1421.² The archaeologist **Pavao Andelić** considered rightfully that the emergence of the coat of arms on the portal should be set more toward the mid-15th century³, as that would match the increased importance of Jajce as the capital of Bosnian Kingdom.

The coat of arms differs from other similar monuments including heraldic symbols of Bosnia and Kotromanićs is the fact that it is turned to the other side – instead to the dexter, the Jajce fortress coat of arms is orientated to sinister. (Fig. 2) Since the dexter is considered positive and honourable and thus more correct, this fact induced some authors to consider that the arms were manufactured incompetently and heraldically incorrect⁶. This was also contributed with the fact that this is the single example of a Bosnian coat of arms turned to sinister. It seems unlikely that the mason was working following oral instructions or from description of some other portal, as is assumed by Basler, since in the Middle Age a great regard was dedicated to the means how a kingdom, a ruler or a dynasty would have been represented in public. Nothing was to be left to coincidence, neither in the concept nor in the performance, and this was especially so for heraldic achievements.

Soon after the Ottoman conquest of Bosnia in summer 1463, actions by King **Mathias Corvin** followed, taking back the majority of northern Bosnia including the city of Jajce. **Čiro Truhelka** claims that the original castle doors with the coat of arms were immured and the new doors were made next to them in that time, adding that the upgrade was thus executed around 1464⁵. However, **Gazi-Husrev-Beg** re-conquers Jajce in 1528.

da je *dogradnja biće po tome izvršena oko 1464.*⁵ No, godine 1528.

Gazi-Husrev-beg ponovno je osvojio Jajce.

Tako je od pada Jajca pod osmansku vlast heraldički portal ostao nezaštićen i izložen zubu vremena uslijed čega je bio i znatno oštećen. (Sl. 3) U tom periodu mu nije posvećivana skoro nikakva pažnja da bi tek krajem XIX. i početkom XX. stoljeća počeo privlačiti interes mnogih stranih putnika koji su nakon Austrougarske okupacije Bosne i Hercegovine 1878. godine putovali novom provincijom Habsburške monarhije i prolazili kroz Jajce. Neki od njih o tome su ostavili i zapise u kojima su iznosili svoja zapažanja o izgledu i značenju grba na portalu gradske tvrđave. (Sl. 4)

Carski i kraljevski pukovnik **Gustav Bancalari** (1842. – 1900.), koji je 1887. prolazio kroz Jajce, detaljno je opisao portal s grbom, istaknuvši pri tome da je samo od laika čuo da je to kraljevski grb. Također je izrazio sumnju u opravdanost tih tvrdnji jer, prema njegovim saznanjima, bosanski vladari nisu imali krunu u grbu. Taj grb ga je ponukao da pretpostavi da se tvrđava u prošlosti mogla zvati i *Kronenberg* ili *Kronenstein*.⁶

Slovenski pisac i putnik **Josip Marinko** (1848. – 1921.) u svojim je bilješkama iz 1898. jajački grb proglasio najznamenitijim detaljem na tvrđavi, istaknuvši da **Franjo Rački** misli da je to grb bosanskih kraljeva. Budući da se to nije moglo dokazati, Marinko podsjeća da je Zemaljska vlada Bosni i Hercegovini dodijelila sasvim drugi grb.⁷

U Bosni je od 8. do 22. rujna 1900. godine boravio i princ **Muhamed Ali-paša** od Egipta, brat Njegove ekscelencije kediva **Abas-paše II**, a praunuk egipatskog valije i kediva **Muhameda Alija**. Prilikom svog boravka sastavio je putopis u kojem je zabilježio i sljedeću bilješku o kraljevskom grbu u Jajcu: *Nedaleko odatle vodič nam je pokazao vrata na kojima je naslikana gornja polovina čovjeka, odrubljenog nosa sa nekim simbolom na glavi. Vodič nam je ustvrdio da je to lik jednog od kraljeva i da mu je na kruni bio nacrtn krst, te da mora biti da su Turci izbrisali taj krst i unakazili nos. Ja mislim da je to ustvari slika koja predstavlja jednog od hrabrih, vjerovatno mađarskih ili, možda ruskih junaka.*⁸

I britanski časnik, bojnič vojske Istočnoindijske kompanije, **Percy E. Henderson**, iznio je svoje mišljenje o portalu i grbu kada je 1909. prolazio kroz Bosnu. On je pretpostavljao da je grb pripadao bosanske kralju **Tvrtku I. Kotromaniću** te da je šupljina ispod grba zapravo krila prostoriju u kojoj se čuvao sarkofag tog vladara.⁹ Njegova zemljakinja, **Henrietta (Nettie) Huxley Roller** (1863. – 1940.), kći čuvenog engleskog biologa i darvinista **Thomasa Henryja Huxleya**, koja je putovala Europom kao pjevačica, također je o grbu ostavila samo kratak zapis u kojem je konstatala da vrata nalikuju na kraljevsku grobnicu za koju se priča da potiče iz XIV. stoljeća.¹⁰

Grb koji se nalazi iznad zazidanog prolaza kroz koji se nekada ulazilo unutar gradskih zidina Jajca i dalje predstavlja svojevrsnu heraldičku zagonetku. Sa sigurnošću se ne može detaljnije govoriti o vremenu njegova nastanka, kao što se ni njegova izrada ne može preciznije pripisati jednom od tri bosanska kralja koja su tijekom XV. stoljeća boravila u Jajcu – **Tvrtku II. Tvrtkoviću**, **Stjepanu Tomašu** ili

3 Stanje portala nakon 2. svj. rata i 4 (dolje) crtež Čire Truhelke.
3 The portal after WWII and 4 (below) drawing by Č. Truhelka.

Thus, since the fall of Jajce under the Ottoman rule, the heraldic portal remained unprotected and exposed to the passage of times, mercilessly damaging it. (Fig. 3) Almost no regard to it was provided in the period, so it was only in the late 19th and early 20th century that it begun provoking interest of numerous foreign travellers, who were journeying though the new Habsburg province and passed though Jajce after the Austrian-Hungarian occupation of Bosna and Herzegovina in 1878. Some of them left records about it, expressing their notices

on the appearance and significance of the arms on the city fortress portal. (Fig. 4)

The Imperial and Royal Colonel **Gustav Bancalari** (1842 – 1900), passing though Jajce in 1887, provided detailed description of the portal, noting that he heard from laymen that it is a royal coat of arms. He also expressed scepticism to those claims, since, as far as he knew, the Bosnian rulers did not use a coat of arms with a crown in it. However, the arms prompted him to surmise that the fortress might have been called before *Kronenberg* or *Kronenstein*.⁶

A Slovenian writer and traveller **Josip Marinko** (1848 – 1921), in his notes of 1898 proclaimed the Jajce arms as the most remarkable known detail of the fortress, highlighting that **Franjo Rački** considers it to be the coat of arms of Bosnian kings. Since he was unable to prove it, Marinko reminds readers that the Land Government granted entirely different coat of arms to Bosnia and Herzegovina.⁷

Between 8th and 22nd September 1900, prince **Muhammad Ali Pasha** of Egypt, brother to HH Khedive **Abbas Pasha II** and great-grandson of the Wali and Khedive **Muhammad Ali** of Egypt was visiting Bosnia and Herzegovina. He wrote an itinerary mentioning the following note on the royal arms in Jajce: Not far from there the guide showed us doors with an upper part of a man painted on them, with the nose severed and with some symbol on his head. The guide told us that it is the figure of a king and that there was a cross on the crown, which the Turks must have had erased and had mutilated the nose. I believe that it is in fact a figure representing probably some brave Hungarian or possibly Russian hero.⁸

A British officer, major of the East India Company army, **Percy E. Henderson**, expressed his opinion on the portal and its arms as well while he was passing though Bosnia in 1909. He assumed that the arms were those of the Bosnian king **Tvrtko I Kotromanić** and that the

cavity beneath it was actually a crypt that once contained this ruler's sarcophagus.⁹ His compatriot, **Henrietta (Nettie) Huxley Roller** (1863 – 1940), daughter of the famous English biologist and Darwinist, **Thomas Henry Huxley**, who travelled around Europe as a singer, also left us a brief note on the coat of arms, claiming that the portal appears to be a royal tomb, for which it is said to be of 14th century.¹⁰

The coat of arms set above the closed doors through which was once entered inside the city walls of Jajce still represents somewhat of heraldic puzzle. It is impossible yet to determine the time of its manufacture with any certainty, just as its production may not be ascribed with certainty to any of the three Bosnian kings who dwelled in Jajce in 15th century – **Tvrtko II.**

Stjepanu Tomaševiću. Također je teško odgonetnuti razloge zbog kojih je okrenut na drugačiju stranu od svih ostalih heraldičkih spomenika Bosanskog kraljevstva. Jedino što možemo ustvrditi jeste da bi se u eventualnoj potrazi za prihvatljivijim državnim grbom Bosne i Hercegovine, morali okrenuti i ovom heraldičkom spomeniku kao potencijalnom rješenju kompliciranog bosansko-hercegovačkog grbovnog pitanja.

Tvrtković, Stephen Tomas and Stephen Tomašević. Also, it is difficult to solve the riddle why it was turned opposite to all other heraldic monuments of the Bosnian Kingdom. The only thing that may be claimed with certainty is that in the eventual search for the acceptable state coat of arms of Bosnia and Herzegovina, one should turn to this heraldic monument for potential solution of the complex armorial issue of Bosnia and Herzegovina.

¹ Đuro Basler, "Konzervacija južnog zida tvrđave u Jajcu", *Naše starine*, VI, Sarajevo, 1959, 126.

² Đuro Basler, "Klesarski majstori i radionice u srednjovjekovnom Jajcu", *Zbornik krajiških muzeja*, I, Banja Luka, 1962, 101.

³ Pavao Anđelić, "Doba srednjovjekovne bosanske države", u: *Kulturna istorija Bosne i Hercegovine od najstarijih vremena do pada ovih zemalja pod osmansku vlast*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1984, 495.

⁴ Đoko Mazalić, "Stari grad Jajce (novija arheološka istraživanja)", *Glasnik Zemaljskog muzeja*, nova serija, VII, Sarajevo, 1952, 73; Basler, "Klesarski majstori i radionice u srednjovjekovnom Jajcu", 102; Planinka Mikulić, "Elementi gotike u sakralnoj arhitekturi Jajca", u: *Zbornik radova Jajce 1396. – 1996.*, Jajce, 2002, 64.

⁵ Čiro Truhelka, "Arheološko ispitivanje jajačkog grada i najbliže okoline", *Glasnik Zemaljskog muzeja*, 4, 1892, 317-318.

⁶ Gustav Bancalari, "Die Königsstadt Jajce in Bosnien und ihre Katakomben", *Deutsche Rundschau für Geographie und Statistik*, Jg. X, Wien – Pest – Leipzig, 1888, 13.

⁷ Josip Marinko, "Iz Novega Mesta v Bosno", *Dom in Svet – Ilustrovani list za leposlovje in znanstvo*, leto VI, štev. 7, Ljubljana, 1898, 330.

⁸ Muhamed Ali-paša: *Ljetno putovanje u Bosnu i Hercegovinu*, (prevela i priredila Hana Younis Al-ghoul), Institut za istoriju u Sarajevu – Istorijski arhiv Sarajevo, Edicija Memoari, knj. 2, Sarajevo, 2008, 61.

⁹ Major Percy E. Henderson, *A British officer in the Balkans*, J. B. Lippincott Company – Seeley & Co. Ltd., Philadelphia – London, 1909, 189.

¹⁰ Nettie Huxley Roller, "Notes on Some South Slav Beliefs and Festivals", *Folklore*, Vol. 37, No. 1, 1926, 57.

2. festival umjetničkih zastavica

2nd Festival of Artistic Flags

Nastavljajući projekt započet prošle godine 1. festivalom (vidi GiZ 6, str. 10-11), ove je godine kao dio 14. međunarodnog uličnog festivala *Cest is d'Best* održan 2. festival umjetničkih zastava na temu *Kad bi moje srce bilo zastava*. Zajedno sa zastavama s lanjskog festivala, pristigli radovi istaknuti su na zagrebačkom Jelačićevom trgu. Kao posebni gosti festivala izvan konkurencije sudjelovali su i radovi djece iz Udruge za Down sindrom i Udruge Osmijeh iz Zagreba. Među 42 zastave 45 autora, umjetnički je žiri izabrao 3 nagrade za angažiranu poruku, intimnu priču i simboliku. Prošlogodišnje zastave u međuvremenu su objavljene na <http://ulicnifestival.weebly.com>, gdje ćemo uskoro vidjeti i ovogodišnja rješenja.

Dolje lijevo: Dara Pantelić *Posadi mi ljubav* (3. nagrada), Mirjana Tomašević Dančević *Izraziti se vizualno* (1. nagrada), Diana Sokolić MMX (2. nagrada). Dolje desno: Zdenka Bilušić *Da je moje srce...*, Loara Blažević i Nikica Blažević *Slodobi udarac*. Desno: Zlata Papić i Nilda Puljić *Tako se ona zove*, Vlatka Rudeš Vončina *Srce na vjetru*.

Izvor: Dijana Nazor: *Kad bi moje srce bilo zastava*, 2. festival umjetničkih zastavica, 14. *Cest is d'Best*, katalog, Kadenca, Zagreb, 2010.

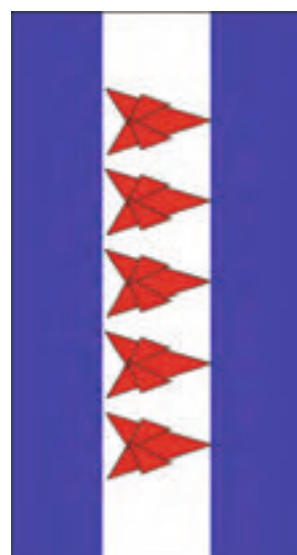
Continuing the project started last year with the 1st Festival (see GiZ 6, pp. 10-11), as part of the 14th International Street Festival Cest is d'Best, the 2nd Artistic Flags Festival was held this

year with the topic If my heart were a flag. Together with the flags from the last year's festival, the new works were hoisted on the Jelačić Square in Zagreb. As special guests of the Festival, the Association for Down's Syndrome and the Association Smile from Zagreb participated out of competition this year. Among the 42 flags by 45 designers the jury chose 3 prizes for engaged message, intimate story and symbolism. Last year's flags are in the mean time available at <http://ulicnifestival.weebly.com> where the this year's designs shall be available soon as well.

Bottom left: Dara Pantelić Plat me love (3rd prize), Mirjana Tomašević Dančević Express oneself visually (1st prize), Diana Sokolić MMX (2nd prize). Bottom right: Zdenka Bilušić If my heart was..., Loara Blažević and Nikica Blažević Free Kick. Left: Zlata Papić and Nilda Puljić So is she called, Vlatka Rudeš Vončina A

heart in wind.

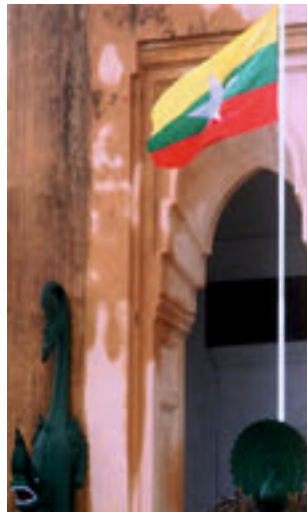
Source: D. Nazor: Kad bi moje srce bilo zastava, 2. festival umjetničkih zastavica, 14. Cest is d'Best, catalogue, Kadenca, Zagreb, 2010.

Nove zastave 2

Pred samo zaključenje ovog broja pojavile su se još dvije novosti o zastavama svijeta koje vrijedi zabilježiti.

MIJANMAR - Kako javljaju novinske agencije, u Mijanmaru je 21. listopada 2010. po prvi put službeno istaknuta nova zastava - žuto-zeleno-crvena vodoravna trobojnica s velikom bijelom petokrakom zvijezdom u sredini. O mogućoj promjeni zastave u nacrtu novog ustava izvijestili smo u GiZ br. 1, str. 15, a ustav je usvojen 2008. godine, no vrijeme uvođenja nove zastave u uporabu do sada nije bilo definirano. Odluka vlasti da se istakne nova zastava jedva dva tjedna prije prvih izbora u posljednjih 20 godina, prosljeđena je službenim institucijama samo nekoliko dana ranije. Propisano je da se svečanosti zamjene zastava budu u 15 sati po lokalnom vremenu u cijeloj zemlji. Staru zastavu trebala je spustiti osoba rođena u utorak, a novu istaknuti osoba rođena u srijedu. Propisano je i da se stare zastave spale.

Nova zastava ispred vijećnice u Rangunu.
The new flag in Yangon (Reuters).

New Flags 2

Just before the conclusion of this issue, two new flags of the world appeared that should be noted.

MYANMAR - On 21st October 2010, as reported by news agencies, a new flag was officially hoisted for the first time in Myanmar - being a yellow-green-red horizontal tricolour with a large white five-pointed star in its centre. On the possible flag change in the new constitution proposal, we reported in GiZ nr. 1, p. 15, and the Constitution was adopted in 2008. However, the introduction of the new flag was left undefined until now. The government decision to hoist the new flag just two weeks before the first elections in the last 20 years, was issued publicly only a few days prior to the date. It is prescribed that the flag exchange ceremonies were to be held at 3 p.m. local time throughout the country. The old flag was to be lowered by someone born on Tuesday, and

CRNA GORA - Vlada Crne Gore usvojila 25. lipnja 2010. Uredbu o oznakama Vojske, Generalštaba i jedinica Vojske Crne Gore. Uz niz oznaka, zastava i plamenaca postrojbi, prikazane su i nove vojno-pomorske zastave Mornarice Vojske Crne Gore. Krmena zastava je plava, čini se u omjeru 2:5, sa državnim zastavom u kantonu i bijelim znakom Mornarice u sredini slobodnog kraja. Znak se sastoji od sidra upletenog užetom ispred tri valovite linije. Pramčana zastava kvadratnog je oblika, varijacija državne zastave u kojoj je crveno polje zamijenjeno plavim, sa širokim žutim rubom i državnim grbom u sredini. Nove zastave svečano je dodijelio Predsjednik Vujanović 7. listopada 2010. na Dan Vojske.

Izvori/Sources:
Myanmar gets new flag, official name, anthem (Reuters), <http://au.news.yahoo.com/au/world/8177818/myanmar-gets-new-flag-official-name-anthem/>, 21.10.2010.
Simboli Vojske, <http://www.vojaska.me/me/simboli-u-vojsci>, 2010.
Prijem zastava Vojske Crne Gore, <http://www.vojaska.me/me/dan-vojske/254-prijem-zastava-vojske-crne-gore>, 7.10.2010.

the new one raised by someone born on Wednesday. It is also prescribed that the old flag was to be burned.

Montenegro - The Government of Montenegro adopted the Ordinance on the emblems of the Army, the General Staff and the units of the Army of Montenegro on 25 June 2010. Beside a number of symbols, flags and pennants of units, the new naval flags of the Navy of Army of Montenegro were shown. The ensign is a blue flag, apparently in 2:5 ratio, with the state flag in the canton and a white Navy symbol in the fly. The symbol consists of a fouled anchor in front of three wavy lines. The jack is square variation of the state flag, in which the red field is replaced by blue, bordered with a wide yellow edge and with the state coat of arms in the centre. The new flags were ceremonially presented by President Vujanović on Army Day, 7 October 2010.

4. izborna skupština HGZD održana je 25. svibnja 2010. godine u prostorijama Društva zagrebačke klasične gimnazije, s početkom u 18:30. Na Skupštini je bilo prisutno dvadesetak članova i prijatelja Društva. Predsjednik HGZD podnio je godišnji izvještaj u kojemu je prisutne podsjetio o postignućima i događanjima koje je organiziralo ili na kojima je sudjelovalo Društvo, od svojeg osnutka prije četiri godine do danas, s osobitim naglaskom na posljednjoj godini rada.

Ciljevi zacrtani u srednjoročnom planu rada na Osnivačkoj skupštini 2006., a to su učlanjenje u međunarodne heraldičke i veksilološke asocijacije te ostvarivanje suradnje sa srodnim društvima i institucijama u zemlji i inozemstvu postignuti su. Članovi Društva redovito sudjeluju na međunarodnim heraldičkim i veksilološkim kongresima. HGZD je ostvario određenu razinu priznanja u široj zajednici te među stručnjacima, naše web stranice te naš časopis spominju se ili su citirani u znanstvenim radovima, naše aktivnosti naišle su na financijsku potporu Ministarstva kulture i Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba (iako sa žaljenjem, ove godine uslijed recesije ta potpora je izostala).

Članovi društva objavili su niz monografija, a samo u 2009.

objavljene su tri monografije heraldičko-veksilološke tematike, dok se isti trend pojavljuje već i u 2010. godini. Usporedimo li zapravo tek sporadične publikacije tijekom XX. stoljeća, te primijetimo li značajan porast interesa među autorima, izdavačima i čitateljstvom za ove teme, smatramo da možemo s pravom zaključiti da djelatnost Društva pridonosi našim statutarim ciljevima unaprijeđenja, popularizacije i očuvanja baštine u ovom segmentu.

Tijekom 2009. godine članovi Društva održali su desetak javnih predavanja u okviru raznih foruma, znanstvenih i kulturnih institucija u zemlji, a pokretanjem naše Tribine ove godine, smatramo da ćemo redovitom organizacijom predavanja i naših skupova dalje unaprijediti rad našeg Društva.

Časopis "Grb i zastava" do sada je naišao na odličan prijem i u zemlji i u inozemstvu. Dvojezičnost svih objavljenih tekstova u njemu izravno pridonosi popularizaciji hrvatske heraldičke i veksilološke baštine među inozemnih stručnjacima, ali i među potomcima Hrvata u inozemstvu. U dosadašnjih sedam brojeva tijekom 4 godine, svaki na 20 stranica, 25 autora iz 9 zemalja objavilo je 75 članaka, a časopis se dostavlja na stotinjak adresa u 30 zemalja.

Četverogodišnji mandat članovima upravljačkih tijela Društva - Predsjedništva i Suda časti - istekao je, te su na Skupštini održani izbori za sljedeće četverogodišnje razdoblje. Prisutni članovi Društva jednoglasno su podržali prijedlog ponovnog izbora istih predstavnika.

Na kraju Skupštine, tajnica Društva održala je prikaz novog broja 7 časopisa "Grb i zastava" koji je na Skupštinu pristigao upravo iz tiskare.

The 4th HGZD Electoral Assembly was held on 25 May 2010 in the premises of the Zagreb Classical Gymnasium Society, at 18:30. The Assembly was attended by two dozen members and friends of the Association. The HGZD President held the Annual Report reminding the auditory on the achievements and events organized or participated by the Association, since it was established four years ago until today, highlighting the last year.

The goals that we set upon us on the Establishing Assembly in 2006, ie. the membership i the international heraldic and vexillologic associations and establishing cooperation with akin domestic and foreign organizations and institutions were achieved. The Association members participate regularly on the international heraldic and vexillologic congresses. The Association achieved certain level of recognition in the wider society and among professionals, our web site and our journal are mentioned and quoted in scientific papers, our activities were financially supported by the Ministry of Culture and the Zagreb City Office for Culture (regretfully, this year, due to the recession, this support was discontinued).

Our members issued a number of monographs with heraldic and vexillologic topics, only in 2009 three such books were issued and similar trend may be seen in 2010. Comparing that with generally sporadic publications issued during 20th century, and noting the significant increase of interest for these topics among authors, publishers and readers, we believe that we may conclude that the activities of our Association are supporting our statutory goals to enhance, promote and preserve this segment of our national heritage.

During 2009 our members held a dozen of public lectures as part of various fora, cultural and scientific institutions in the country, and by starting of our Tribune this year, we believe that with the regular lectures and meeting we shall be able to promote our work further.

Our journal "Grb i zastava" was excellently received both in the country and abroad. Bilingual texts in it directly contribute to popularization of Croatian heraldic and vexillologic heritage among foreign experts, but also among descendants of Croats abroad. In the 7 issues of the journal so far, during 4 years, on 20 pages each with numerous colour illustrations, 25 authors from 9 countries published 75 articles while the journal is delivered regularly to some hundred addresses in 30 countries world-wide.

The four-years mandate of the Association leadership - the Presidency Board and the Court of Honour - expired this year, so the Assembly held elections for the next mandate. The members attending the Assembly elected unanimously the same leadership for the next mandate.

Finally, after the formal part of the Assembly, the HGZD Secretary held a short presentation of the new issue nr. 7 of "Grb i zastava", that reached the Assembly directly from the printing press.

Predsjednik Republike Hrvatske odlikovao Predsjednika HGZD

Predsjednik Republike Hrvatske **prof. dr. sc. Ivo Josipović** uručio je 5. listopada 2010. godine u prigodi Dana neovisnosti predsjedniku HGZD **mr. sc. Željku Heimeru** odlikovanje **Red hrvatskog pletera** za osobit doprinos razvitku i ugledu Republike Hrvatske i dobrobiti njezinih građana, za rad na promicanju hrvatske heraldičke i veksilološke baštine.

Predsjednik Josipović uručio je istom prigodom više odlikovanja i povelja zaslužnima za doprinos razvitku i promicanju Republike Hrvatske u različitim područjima djelovanja i pritom naglasio kako je dodjela odlikovanja trenutak u kojem svi moramo razmisliti o onome što smo radili, što ćemo raditi i kakva nam je budućnost. Obrćući se odlikovanima naglasio je „*Mi to znamo, hoćemo i možemo*“ govoreći o težnji Hrvatske za ulaskom u EU. „*Hrvatska će provesti reforme koje se očekuju, ne samo radi EU, nego radi Hrvatske same*“ i naglasio kako su svi koji su taj dan odlikovani, u raznim područjima djelovanja, svojim radom tome doprinijeli.

Svečanosti u Predsjedničkim dvorima nazočili su u ime HGZD tajnica Društva **Matea Brstilo Rešetar** i članica Predsjedništva HGZD **mr. sc. Dubravka Peić Čaldarović**, te roditelji **dr. sc. Stanka Heimer** i **prof. dr. sc. Stjepan Heimer**. Prilika za susret sa članovima Društva bila je već iste večeri na našoj Tribini, gdje se Heimer zahvalio članovima na svestranoj potpori i suradnji kojom su značajno doprinijeli da ostvari uspjehe zbog kojih je odlikovanje primio.

President of the Republic of Croatia awarded the HGZD President

The President of the Republic of Croatia **Prof. Dr. Sc. Ivo Josipović**, on the occasion of the Independence Day, 5th October 2010, awarded the HGZD President **Mr. Sc. Željko Heimer** with the **Order of the Croatian Wattle** for his exceptional contribution to the development and reputation of the Republic of Croatia and the wellbeing of its citizens, for his work on the promotion of the Croatian heraldic and vexillological heritage.

On the same occasion President Josipović awarded several decorations and charters to meritorious citizens for their contribution to the development and promotion of Croatia in various fields of activities, highlighting that awarding is such moment when we should all reflect on what we have been doing, what we are going to do and what is our future. Addressing the awarded he emphasized “We know how to do it, we want to do it and we can do it” referring to the Croatian aspirations of EU membership. “Croatia shall implement reforms that are expected from it, not only because of the EU, but because of Croatia itself...” and stressed that all awardees, in their various fields, have contributed to this goal with their activities.

Representing HGZD at the awarding ceremony in the Presidential Palace, **Matea Brstilo Rešetar**, HGZD secretary and **mr. sc. Dubravka Peić Čaldarović**, board member, as well as the parents, **dr. sc. Stanka Heimer** and **prof. dr. sc. Stjepan Heimer** were present. An occasion to meet the HGZD members happened already on the same evening on our Tribune, where Heimer thanked to the members for all the support and cooperation by which they considerably contributed to realization of achievements for which he received this prestigious award.

Fotografije sa svečanosti ljubaznošću Ured predsjednika RH.

Photos from the ceremony courtesy the Office of the President.

LEYKAM
international

za čitatelje
Grba i zastave
POPUST 20%
na nova izdanja

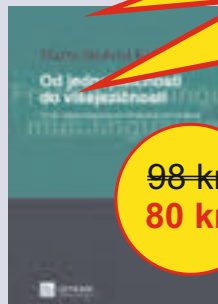
~~198 kn~~
158 kn

Jelena Šesnić:
Mračne žene. Prikazi
ženstva u američkoj
književnosti 1820.-1860.

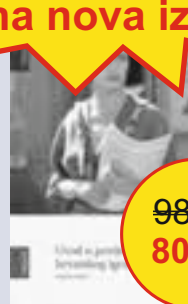
~~198 kn~~
158 kn

Darko Lukić:
Kazalište u svom
okruženju. Knjiga 1.
Kazališni identiteti

~~98 kn~~
80 kn

Marta Medved Krajnović:
Od jednojezičnosti do
višeznačnosti

~~98 kn~~
80 kn

Nikica Gilić:
Uvod u povijest
hrvatskog igranog
filma

~~149 kn~~
119 kn

Dalibor Cikojević:
Virtuoz, muze i
striptiz

Dodatan popust na ranija izdanja

~~398 kn~~
~~318 kn~~
250 kn

Dragan Damjanović:
Župna crkva uznesenja
blažene djevice Marije i sakralna baština
župe Molve

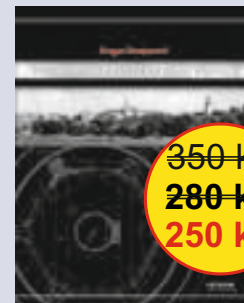
~~350 kn~~
~~280 kn~~
250 kn

Rudolf Eitelberger von Edelberg:
Srednjovjekovni umjetnički
spomenici Dalmacije

~~350 kn~~
~~280 kn~~
250 kn

Franjo Dulibić:
Povijest karikature u Hrvatskoj
do 1940. godine

~~350 kn~~
~~280 kn~~
250 kn

Dragan Damjanović:
Vukovarski arhitekt
Fran Funtak

~~350 kn~~
~~200 kn~~
150 kn

Knjige iz biblioteke **GRBOVI I ZASTAVE**
za članove HGZD

BOŽIĆNI POPUST

LEYKAM
international

~~350 kn~~
~~200 kn~~
150 kn

Na časopis "Grb i zastava" možete se pretplatiti na adresi **Leykam International** **Ilica 42, 10000 Zagreb** ili na info@leykam-international.hr. Pretplata po pojedinom broju 35,00 kn. Godišnja pretplata za dva broja 60,00 kn. Pretplatnici mogu pri kupnji knjiga u knjižari Leykam u Ilici 42 ili preko web stranica www.leykam-international.hr ostvariti 20% popusta na sva izdanja. Članovi HGZD dobivaju poštom časopis besplatno, te također ostvaruju isti popust.

You may subscribe to "Grb i zastava" bulletin at the address **Leykam International** **Ilica 42, 10000 Zagreb** or at info@leykam-international.hr. Single number subscription 7 €. Annual subscription for two numbers 12 €. The subscribers obtain 20% discount when buying books in the Leykam bookshop in Ilica 42 or through the web [site www.leykam-international.hr](http://www.leykam-international.hr). The HGZD members receive the bulletin free and obtain the same discount.

Kronika HGZD 2010.

HGZD Chronicles 2010

25. svibnja 2010. – 4. izborna godišnja skupština HGZD, dvorana Društva zagrebačke klasične gimnazije (DZKG), Zagreb ① Vidi i str. 17.

18. lipnja 2010. – tjednik za kulturu »Hrvatsko slovo«, Zagreb, br. 791, objavilo razgovor s predsjednikom HGZD

12. – 17. rujna 2010. – tri predstavnika HGZD (Heimer, Brstilo Rešetar, Peić Čaldarović) sudjeluju na 29. međunarodnom genealoškom i heraldičkom kongresu, Stuttgart, Njemačka ②③⑥ Vidi i str. 1 i 12.

5. listopada 2010. – Predsjednik Republike prof. dr. sc. Ivo Josipović uručio visoko odlikovanje *Red hrvatskog pletera* predsjedniku HGZD **Željku Heimeru** Vidi str. 18.

5. listopada 2010. – 4. tribina HGZD: predavanje **Matea Brstilo Rešetar** »*Identitet vojnog plemstva u Hrvatskoj od Austro-ugarske nagodbe do raspada Monarhije*«, dvorana DZKG, Zagreb ④

2. studeni 2010. – 5. tribina HGZD: predavanje **Ladislav Dobrica** »*Heraldčki izvori u Hrvatskom državnom arhivu*«, dvorana DZKG, Zagreb ⑤

Najave:

≈ 24. međunarodni veksilološki kongres, Washington, D. C., SAD, 1. - 5. kolovoza 2011. Više informacija i registracija na www.washingtonflagcongress.org

≈ 30. međunarodni genealoški i heraldički kongres, Maastricht, Nizozemska, 24. - 28. rujna 2012.

25th May 2010 – 4th HGZD General Assembly, the Zagreb Classic Gymnasium Society (DZKG) hall, Zagreb ① See also p. 17

18th June 2010 – weekly culture magazine "Hrvatsko slovo" (Croatian letter), Zagreb, nr. 791, published an interview with the HGZD president

12th – 17th September 2010 – three HGZD delegates (Heimer, Brstilo Rešetar, Peić Čaldarović) participated in the 29th International Congress of Genealogic and Heraldic Studies, Stuttgart, Germany ②③⑥ See also pp. 1 and 12.

5th October 2010 – Croatian President Josipović awarded a high decoration of the Order of the Croatian Wattle to **Željko Heimer**, HGZD president. See p. 18.

5th October 2010 – 4th HGZD Tribune: lecture »The Identity of the Military Nobility in Croatia 1867 to 1918« by **Matea Brstilo Rešetar**, the DZKG hall, Zagreb ④

2nd November 2010 – 5th HGZD Tribune: lecture »Heraldic sources in the Croatian State Archives« by **Ladislav Dobrica**, the DZKG hall, Zagreb ⑤

Announcements:

24th International Congress of Vexillology, Washington, D. C., USA, 1st through 5th August 2011. Info and registrations at www.washingtonflagcongress.org

30th International Congress of Genealogic and Heraldic Studies, Maastricht, the Netherlands, 24th-28th Sep 2012.

